

FRA UKRAINE TIL DANMARK

EN KVALITATIV ANALYSE AF, HVORDAN BØRN OG FAMILIER PÅ FLUGT FRA UKRAINE OPLEVER MODTAGELSEN I DANMARK

RAPPORT
FEBRUAR 2023
WWW.RAMBOLL.COM

INDHOLD

1. Opsamling og hovedkonklusioner	1
2. Indledning	3
2.1 Baggrund	3
2.2 Metode og datagrundlag	4
2.3 Læsevejledning	5
3. Børnelivet i Danmark som barn på flugt	6
3.1 Den første tid i Danmark	6
3.2 Familieliv og boligsituation	7
3.3 Fritidsliv	13
3.4 Ensomhed, afsavn og trivsel	14
3.5 Sammenfatning	15
4. Børnenes møde med skole og dagtilbud	17
4.1 Mødet med skolen	17
4.2 Mødet med dagtilbud	21
4.3 Sammenfatning	23
5. Drivkræfter og opmærksomhedspunkter	25
5.1 Danskernes samfundssind	25
5.2 Forvaltningssamarbejde	26
5.3 Særloven	27
5.4 Kompetencer og ildsjæle	29
5.5 Sprogudfordringer	30
5.6 Sammenfatning	31

BILAG

Bilag 1: Metodebilag

Bilag 2: Kommunebeskrivelse

Analysen er udarbejdet for Red Barnet og er finansieret af Egmont Fonden og TrygFonden.

1. OPSAMLING OG HOVEDKONKLUSIONER

På vegne af Red Barnet har Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll) gennemført en kvalitativ analyse af, hvordan børn og familier på flugt fra Ukraine oplever modtagelsen i Danmark. Formålet med analysen er at indsamle og analysere erfaringer fra modtagelsen i Danmark af børn og familier på flugt fra Ukraine. Denne viden skal bidrage til at kvalificere og styrke modtagelsen af børn på flugt samt arbejdet med at understøtte, at børnene får den bedste start på livet i Danmark. Desuden skal analysens resultater bidrage til at kvalificere Red Barnets indsats og arbejde og samtidig understøtte, inspirere og styrke modtagelsen af børn på flugt på tværs af organisationer og aktører. Dette kapitel indeholder et kort resumé af analysens gennemførelse og hovedkonklusioner.

Analysen er baseret på et omfattende **kvalitativt datagrundlag**, der dækker over interviews med børn og forældre på flugt fra Ukraine samt kommunale koordinators, frivillige og forskellige fagpersoner (skolelærere, pædagoger i dagtilbud samt sundhedsplejersker) i fire forskellige kommuner. Vi har i analysen haft et særligt fokus på at **give børnene en tydelig stemme** og mulighed for at udtrykke, hvordan de oplever mødet med Danmark, følelsen af midlertidighed og det afsavn, de har til familiemedlemmer, der fortsat er en del af krigen i Ukraine – og hvilken betydning dette har for deres trivsel i Danmark.

Denne rapport består af en kort indledning med undersøgelsens formål, baggrund og datagrundlag. Herefter følger **tre tematiske analyser**, der sætter fokus på henholdsvis: 1) Børnelivet i Danmark som barn på flugt, 2) Børnenes møde med den danske grundskole og dagtilbud, 3) Drivkræfter og opmærksomhedspunkter i arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine.

Analysen peger overordnet set på følgende syv hovedfund:

Børn og forældre på flugt fra Ukraine oplever, at de er blevet taget godt imod, da de kom til Danmark. Flere fortæller, at de for første gang i lang tid oplevede en **følelse af tryghed og sikkerhed**. Den første tid har dog også været en **turbulent periode** med mange boligflytninger, der indebærer konstante nye indtryk, naboer og omgivelser, som børnene skal forholde sig til. Det kan have en negativ betydning for børnenes oplevelse af modtagelsen – især hvis flytningerne også medfører et skift i skole eller dagtilbud.

Flere børn giver udtryk for, at de føler sig **mere alene og ensomme i Danmark**, end de plejer hjemme i Ukraine. Det skyldes blandt andet, at nogle familier bor afskåret fra andre familier fra Ukraine, hvorfor børnene har svære betingelser for at møde andre børn, som de kan danne relationer til. Børnene oplever også et **stort afsavn** til de familiemedlemmer, der stadig er i Ukraine. Det er positivt for børnene, at de gennem videoopkald kan bibeholde kontakten til far, storebror eller andre familiemedlemmer, der fortsat er i Ukraine. Det betyder dog samtidig, at børnene konstant bliver eksponeret for afsavnet og fraværet til de efterladte, ligesom de får nye billeder af krig og ødelæggelse fra deres hjemland.

Analysen indikerer, at de fleste familier stadig betragter Ukraine som deres 'hjem', som de skal tilbage til, når det kan lade sig gøre. Denne **følelse af midlertidighed** har betydning for familielivet og børnenes hverdag. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at mange børn fortsat **følger online ukrainsk undervisning** i fritiden, mens nogle børn er mindre engageret i den danske undervisning og mangler motivation for at lære dansk. I tråd hermed peger analysen på, at børn i skolealderen ofte grupperer sig med andre børn fra Ukraine i skolen, mens nogle også har online fællesskaber med deres venner fra Ukraine. Derfor bliver de **ikke en del af det samlede børnefællesskab** i skolen.

Børn og forældre fra Ukraine giver udtryk for, at de er blevet taget godt imod i skoler og dagtilbud. Børnene er glade for de nye venskaber, de får i skolen eller dagtilbud, selvom mange savner deres klassekammerater fra Ukraine. Analysen peger på, at **sprogbarrieren** har været en kilde til, at børnene følte sig utrygge i skole og dagtilbud, mens andre var frustrerede over ikke at kunne udtrykke sig eller forstå, hvad der skete omkring dem. Det kan i høj grad imødekommes ved **tilstedeværelsen af en ukrainsktalende medarbejder**, der kan forstå og kommunikere med børnene i øjenhøjde.

Analysen peger på, at **særloven** på flere områder har været væsentlig for en god overgang til det danske samfund. Den midlertidige opholdstilladelse gør, at familierne får en bolig samt adgang til arbejdsmarkedet og uddannelse kort tid efter, at de ankommer til Danmark. Det bidrager alt sammen til, at der hurtigt kan etableres en **mere normal hverdag**. Den øgede fleksibilitet har også understøttet skolernes arbejde med at give børnene en god og tryk skolestart ved fx at kunne tilbyde undervisning på ukrainsk eller ved at reducere antallet af timer, så eleverne har tid til at deltage i online-undervisning fra Ukraine. Særloven betyder dog samtidig, at kommunerne har kort tid til at tage imod og boligplacere børn og familier fra Ukraine, der får bevilliget en midlertidig opholdstilladelse i Danmark. Den begrænsede tid til sagsbehandling, sammenholdt med de mange visitationer på kort tid, udfordrer således kommunernes muligheder for at lave en grundig sagsbehandling, der i stedet får karakter af **'samlebåndshåndtering'**, hvor der ikke er tid til at gå i dialog med forældre og børn om deres situation.

Der er flere virkningsfulde greb, der har understøttet kommunernes modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Det er særligt et stærkt **tværsektorielt forvaltningssamarbejde og stor ledelsesopbakning**, der har været væsentlige drivkræfter for kommunernes modtagelsesarbejde. Børn med traumer synes dog at være en **akilleshæl** i modtagelsesarbejdet. Kommunerne mangler de nødvendige kompetencer samt tid til den grundige sagsbehandling, og skolerne mangler specialiserede kompetencer eller tilbud, som de kan henvise børnene til uden lang ventetid. Det er derfor en risiko for, at børnenes traumer ikke bliver opdaget eller behandlet hurtigt nok.

Danskerne har været meget villige til at hjælpe børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine, og **danskernes samfundssind** har dermed været en stor drivkræft for modtagelsesarbejdet. Mange giver dog udtryk for, at der er en **uhensigtsmæssig forskelsbehandling** på tværs af flygtningegrupper. Det gælder både de formelle rammer for modtagelsesarbejdet (bl.a. lovgivning og ressourcer) og danskernes villighed til at tage imod børn og familier på flugt fra andre (ikke-vestlige) lande.

Analysen peger således på vigtig læring og centrale opmærksomhedspunkter for det videre arbejde med at understøtte og styrke modtagelsen i Danmark af børn på flugt. Disse syv hovedfund suppleres af andre væsentlige erfaringer, nuancer og indsigter, der udfoldes nedenfor.

2. INDLEDNING

På vegne af Red Barnet har Rambøll gennemført en kvalitativ analyse af, hvordan børn og familier på flugt fra Ukraine oplever modtagelsen i Danmark. Formålet med analysen er at kaste lys over de erfaringer, oplevelser og indtryk, som børn på flugt fra Ukraine har gjort sig siden deres ankomst til Danmark, og hvilken betydning dette har for den gode modtagelse.

Børn, som er flygtet fra krig og andre livstruende omstændigheder, er i særlig risiko for at udvikle psykosociale problemer, og de oplever ofte gentagende brud i hverdagslivet. Nyankomne børn skal samtidig håndtere en krævende opgave, der består i at genskabe deres liv i et fremmed land, lære et nyt sprog og blive en del af nye børnefællesskaber i dagtilbud, skole og fritidsliv¹.

Det er derfor afgørende, at børnene får den nødvendige psykosociale støtte for at bekæmpe de negative følgevirkninger af oplevelser med krig og flugt, samt at børnene bliver en del af positive og trygge fællesskaber på tværs af de arenaer, som de og deres familie kommer i berøring med. Denne analyse skal således bidrage til at kvalificere en god modtagelse i Danmark af børn på flugt samt Red Barnets indsatsarbejde og beredskab. Forhåbningen er desuden, at analysens resultater kan understøtte og styrke modtagelsen af børn på flugt på tværs af organisationer og aktører på området.

2.1 Baggrund

Den 24. februar 2022 iværksatte Rusland en omfattende militæroperation mod Ukraine. Siden da er millioner af børn og familier flygtet fra krigen. Udlændingestyrelsen angiver, at der foreløbigt er givet midlertidig opholdstilladelse i Danmark til 33.324 ukrainere, herunder 11.687 børn, på flugt². I dansk sammenhæng er det historisk mange. Til sammenligning søgte 27.582 asyl i Danmark under flygtningekrisen i 2015 og 2016³.

Det stiller store krav til den danske modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Hvis vi skal minimere de negative konsekvenser af at være på flugt, er det altafgørende, at børnene og deres familier bliver mødt på en god måde, og at de hurtigt får en tryk og god hverdag i Danmark. Den danske modtagelse af børn på flugt fra Ukraine er derfor en vigtig opgave. Det er samtidig en stor opgave, som involverer mange forskellige organisationer, faggrupper og medarbejdere, der ikke normalt arbejder med tidlig modtagelse af børn på flugt.

Den russiske invasion betød, at et stort antal ukrainere på flugt ankom til Danmark på meget kort tid, og der er derfor blevet udviklet nye løsninger og tiltag både nationalt og lokalt i de enkelte kommuner. Et bredt flertal af Folketingets partier vedtog blandt andet en særlov for mennesker på flugt fra Ukraine, der giver dem midlertidig opholdstilladelse, så de hurtigt kan starte i dagtilbud, skole, på en uddannelse eller i et arbejde, uden at de skal igennem det danske asylsystem. Det står i kontrast til andre med flygtningebaggrund, der typisk skal opholde sig i længere tid på et asylcenter, mens de danske myndigheder vurderer deres sag⁴.

Lokalt er der også nedsat nye indsatser, der understøtter modtagelsesarbejdet, omend det varierer, hvordan de enkelte kommuner og institutioner konkret er gået til arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra Ukraine.

¹ Shapiro (2018). Når børn med flygtningebaggrund møder skolen - En kvalitativ undersøgelse af udfordringer og erfaringer med psykosociale indsatser i danske skoler.

² Udlændingestyrelsen: Tal vedrørende personer, der er fordrevet fra Ukraine: <https://us.dk/tal-og-statistik/tal-vedr-saerloven/> (22. januar 2023).

³ Udlændingestyrelsen: Tal og fakta på udlændingeområdet 2016: <https://us.dk/publikationer/2017/maj/tal-og-fakta-paa-udlaendingeomraadet-2016/>.

⁴ Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid er i øjeblikket 240 dage fra indgivelse af en asylansøgning til afslutning af sagen i Udlændingestyrelsen: <https://www.nyidanmark.dk/>.

Denne analyse kaster lys over de erfaringer, oplevelser og indtryk, som en række børn og forældre fra Ukraine har gjort sig siden deres ankomst til Danmark. Analysen belyser samtidig nogle af de centrale drivkræfter og opmærksomhedspunkter i arbejdet med at tage imod børn og familier med flygtningebaggrund under de særlige omstændigheder, der har været gældende som følge af krigen i Ukraine. Her suppleres børnenes fortællinger af indsigter fra kommunale koordinatore, frivillige og fagpersoner (skolelærere, pædagoger i dagtilbud samt sundhedsplejersker) i fire danske kommuner.

2.2 Metode og datagrundlag

Analysen er baseret på et omfattende kvalitativt datagrundlag, der dækker over interviews med børn og forældre på flugt fra Ukraine samt kommunale koordinatore, frivillige og fagpersoner (skolelærere, pædagoger i dagtilbud samt sundhedsplejersker) i fire danske kommuner:

- Randers Kommune
- Ikast-Brande Kommune
- Roskilde Kommune
- Frederiksberg Kommune.

De fire kommuner er blevet udvalgt med henblik på at skabe variation i kommunernes størrelse, geografi og antallet af ukrainere, de har modtaget. Udvælgelsen er sket i samarbejde med Red Barnet. Rambøll har desuden gennemført en række ekspertinterviews for at tilvejebringe viden i bredden om den danske modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Denne viden har bidraget til at kvalificere den efterfølgende udvikling af interviewguides og inddragelsesprotokoller til dataindsamlingen i de fire casekommuner. Det samlede datagrundlag fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 1: Overblik over datagrundlaget i analysen

Aktører	Interviewpersoner
Børn og unge (9-14 år)	22
Forældre (til børn mellem 2-6 år)	12
Kommunale koordinatore	6
Lærere	7
Pædagoger i dagtilbud	4
Sundhedsplejersker	4
Frivillige	4
Ekspertes	5

Note: Der er i alt gennemført enkeltinterviews med 15 børn og unge, mens yderligere syv børn og unge har deltaget i en børnepanelsworkshop, der har været afholdt i hhv. Lemvig Kommune og Københavns Kommune.

Et hovedfokus i analysen har været at **give børnene en tydelig stemme** og muligheden for at udtrykke, hvordan de oplever mødet med Danmark, følelsen af midlertidighed og det afsavn, de har til familiemedlemmer, der fortsat er en del af krigen i Ukraine. Vi har derfor gennemført narrative interviews med børn i skolealderen samt forældre (typisk barnets mor) til børn i dagtilbudsalderen, hvor vi ved brug af visuelle virkemidler og understøttende spørgsmål har hjulpet barnet/forældre med at udtrykke sin egen fortælling om børnelivet i Danmark.

Derudover har vi afholdt to workshops med **børnepaneler**, bestående af hver 3-4 børn i alderen 9-13 år. På workshoppen er børnene blevet præsenteret for nogle af de centrale tematikker og indsigter, der går igen i de gennemførte børneinterviews, ligesom de er blevet bedt om at fortælle om deres egne oplevelser af mødet med Danmark, hverdagen i hjemmet og den danske grundskole. I den forstand har disse workshops bidraget til at validere og kvalificere de eksisterende fund og dermed styrket børneperspektivet i analysen.

Det er afgørende, at børn og voksne kan udtrykke sig på deres modersmål, så de kan udtrykke sig så frit og trygt som muligt. Der har derfor været en **ukrainsktalende tolk** til stede under alle interviews, som vi har gennemført med børn og forældre fra Ukraine. Tolken er blevet introduceret til undersøgelsen samt særlige opmærksomhedspunkter ved de enkelte interviews.

Rekrutteringen af børn og forældre fra Ukraine har været udfordrende. Flere har undervejs italesat, at de ikke ønskede at deltage i interviews, fordi de ønsker at glemme de forfærdelige oplevelser, som de stadig er vidner til i deres hjemland. Det kan derfor ikke udelukkes, at der er en rekrutteringsbias i, hvem der indvilger i at deltage i et interview. Det er en generel rekrutteringsproblematik for dataindsamling blandt sårbare eller udsatte målgrupper. Det er i tråd hermed vigtigt at understrege, at analysen ikke nødvendigvis er repræsentativ for, hvordan den samlede gruppe af børn og familier på flugt fra Ukraine oplever modtagelsen i Danmark. Det er dog ikke ensbetydende med, at der ikke kan udledes vigtig læring og centrale opmærksomhedspunkter, der fremover kan understøtte og styrke modtagelsen i Danmark af børn og familier på flugt fra Ukraine. Det sker gennem en dybdegående analyse af, hvordan en række børn og deres forældre har oplevet mødet med Danmark, suppleret med erfaringer og indsigter fra fagpersoner, der alle i sit faglige eller frivillige virke er i berøring med børn fra Ukraine. Rekrutteringsprocessen og de gennemførte dataindsamlingsaktiviteter er beskrevet mere detaljeret i bilag 1.

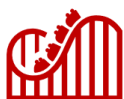
2.3 Læsevejledning

Analysen indeholder i alt fem kapitler:

- Kapitel 1 giver et overblik over analysens hovedkonklusioner.
- Kapitel 2 rummer nærværende indledning med undersøgelsens formål, baggrund og datagrundlag.
- Kapitel 3 indeholder den første af tre tematiske analyser i denne rapport. I denne analyse sættes der fokus på børnelivet i Danmark som barn på flugt fra krigen i Ukraine.
- Kapitel 4 fokuserer på børnenes møde med den danske grundskole, ligesom analysen af-dækker forældrenes oplevelse af dagtilbud for de yngste børn.
- Endelig præsenterer kapitel 5 en række drivkræfter og opmærksomhedspunkter i arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine.
- Bilag 1 beskriver dataindsamlingsprocessen og datagrundlaget i analysen.
- Bilag 2 skitserer kort, hvordan de fire casekommuner har tilrettelagt modtagelsen af børn og familier fra Ukraine.

3. BØRNELIVET I DANMARK SOM BARN PÅ FLUGT

Som barn med flygtningebaggrund er der mange ting, der forandrer sig, når man flygter fra sit hjemland til et nyt og fremmed land. Nærværende kapitel dykker ned i børnelivet i Danmark som barn med flygtningebaggrund fra Ukraine. Først præsenterer kapitlet børnenes og familiernes oplevelse med den første tid i Danmark. Dernæst beskrives analysens fund vedrørende oplevelsen af familieliv og boligsituation efter flugten til Danmark. Herefter belyses børnenes fritidsliv i Danmark, og hvordan det adskiller sig fra Ukraine. Endelig præsenteres børnenes oplevelser af ensomhed, afsavn og trivsel efter flugten til Danmark. Figuren nedenfor opsummerer hovedresultaterne i denne tematiske analyse.

Børn og forældre følte sig godt taget imod og i sikkerhed, da de kom til Danmark. Analysen viser, at tilstedeværelsen af frivillige understøtter dette. Men den første tid i Danmark har for flere familier også været turbulent med flere boligskifte og nye indtryk.

Familieliv og boligsituation er forandret. De fleste familier oplever en omvæltning i boligforholdene. Nogle bor på tværs af generationer, og nogle bor uden far og/eller storebror, der er tilbage i Ukraine. Midlertidigheden påvirker børnenes hverdag.

Fritidsaktiviteter og foreningslivet er ikke fremtrædende i børnenes hverdag, selvom flere børn gerne vil gå til en aktivitet. Analysen peger på flere årsager til dette: deltagelse i både dansk og ukrainsk skole, træthed efter skole, pligter i hjemmet og mangel på at falde til i nye omgivelser.

Ensomhed og afsavn fylder blandt børnene. Flere børn føler sig mere alene og ensomme i Danmark end i Ukraine. Det skyldes blandt andet, om der bor andre familier fra Ukraine i ens nærområde, at der er mange enebørn samt begrænset interaktion med danske børn. Børnene savner deres venner og familie i Ukraine.

Analyserne i dette kapitel er først og fremmest baseret på interviews og workshops med børn og deres forældre i Danmark på flugt fra krigen i Ukraine. Dette suppleres af relevante indsigter fra kommunale koordinatore, fagpersoner og frivillige, der har været involveret i modtagelsen af ukrainske familier.

3.1 Den første tid i Danmark

I interviews giver børn og forældre fra Ukraine udtryk for, at **flugten** fra deres hjemby til første stop i Danmark var lang og hård. Turen var fysisk hård, da den typisk varede mange dage med stop i flere lande og byer, lange ventetider og dårlige soveforhold. Turen var også psykisk belastende og præget af frygt og usikkerhed både med tanke på den krig, som de flygtede fra, og med tanke på, hvad der nu skulle ske.

”

En bus kørte os helt til [navngiven by, red.], og så gik vi ud af bussen, hvor frivillige viste os vores værelse, og hvor vi kunne bo [...]. Efter indlogeringen på vores værelse, så forstod jeg endelig, at nu var der sikkerhed. Nu var jeg et godt sted.

Barn, 12 år

Ankomsten til og det første møde med Danmark beskrives i kontrast hertil. Flere af de interviewede børn og forældre fortæller, hvordan de for første gang i lang tid – uger eller måneder – oplevede en **følelse af sikkerhed og tryghed**. Det kommer fx til udtryk ved oplevelsen af, at der endelig var ro til at kunne sove. Dette skal forstås både i sin fysiske form som fx seng og dyne, men også

”

I vores værelse i Ukraine var der eksplosioner. Den ene skulle sove, og den anden skulle være på vagt, hvis der kom raketter. Jeg havde høretelefoner på, og så kom der en eksplosion. Så blev lysene slukket, og der blev panik mellem menneskene. Det skete en nat, hvor jeg havde fødselsdag.

Barn, 12 år

mentalt uden frygt og uro fra raketter og eksplosioner, som nogle af interviewpersonerne oplevede i de byer, de flygtede fra.

Det kvalitative datagrundlag vidner om, at **tilstedeværelsen af frivillige** ved modtagelsessteder var med til at gøre ankomsten og modtagelsen til Danmark tryk og rar for børnene. Et barn fortæller eksempelvis varmt om de frivillige, der var til stede ved ankomsten, og som spurgte ind til, hvordan barnet havde det. Det bliver fremhævet i interviews med både børn og forældre, at de frivillige var venlige og hjælpsomme samt tilbød og donerede forskellige ting (fx mad, legetøj og tøj). Det bidrager til oplevelsen af, at børnene og familierne følte sig godt taget imod af civilbefolkningen. En mor beskriver, hvordan **omsorgen fra civilbefolkningen** 'fik dem til at føle sig hjemme'. Analysen peger således på, at familierne og børnene er glade for den modtagelse, de har fået ved ankomsten til Danmark.

”

Vi blev godt taget imod, og mange danskere kom med så mange forskellige ting og mad. Der kom mange og ville hjælpe og havde medfølelse med os.

Mor til 5-årig

Analysen indikerer dog også, at den første tid i Danmark har været præget af **uro og turbulens**, fordi familierne har flyttet bolig op til flere gange i løbet af deres relative korte tid i Danmark. I interviews med børn og forældre er der mange, der giver udtryk for, at især de første måneder i Danmark var præget af **mange flytninger og boligformer** (fx fra modtagercenter til midlertidigt værelse på plejehjem til egen lejlighed).

”

Vi er flyttet hen til det nye sted, så det er svært at ses med venner der, da de bor langt væk.

Barn, 10 år

Derudover er der også familier, der oplever at blive flyttet af kommunen efter længere indlogeringer. Eksempelvis beskriver flere interviewede børn, der var boligplaceret i samme boligkompleks, at de i december 2022 blev flyttet til nye boliger efter at have boet i boligkomplekset i over et halvt år. Børnene var ærgerlige over, at de blev flyttet væk fra hinanden og andre familier fra Ukraine. De mange flytninger synes at have en negativ betydning for børnene, da

flytningerne indebærer nye indtryk, naboer, afstande til venner og omgivelser, som de skal forholde sig til – især hvis det også medfører et skift i dagtilbud eller skole.

3.2 Familieliv og boligsituation

Analysen viser, at der er flere parametre i familielivet og familiernes boligsituation, som er anderledes i Danmark, sammenlignet med hvad familierne er vant til i Ukraine. For det første er **boligens fysiske forhold** anderledes, end det familierne fra Ukraine kommer fra. Det er typisk i forhold til størrelse, boligtype, beliggenhed og konstellation (fx fælleskøkken og bad med andre familier fra Ukraine eller i privat hjem). De fleste familier oplever, at de har fået **markant mindre plads**, hvor børn, forældre og eventuelle andre familiemedlemmer sover samlet på et eller få værelser, der også udgør stue og opholdsrum. Der er derfor mindre privatliv i boligen. De børn, der har eget værelse i boligen i Danmark, fortæller blandt andet, at det er betydningsfuldt, at de kan lege, spille computer og andre ting uden at blive forstyrret. Flere af de interviewede børn fortæller dog, at det de savner mest, ikke er deres eget værelse, men deres egne ting (fx legetøj, musikinstrumenter eller andre personlige ejendele), som de havde hjemme i Ukraine. Det til trods for, at de fleste børn udtrykker, at de har modtaget nyt legetøj fra eksempelvis frivillige butikker i Danmark.

”

Jeg er glad for, hvor jeg bor nu. Men der er ikke så meget plads her [i lejlighed, red.], og jeg skal dele værelse med min yngste bror. Mine to veninder [i skolen, red.], de har et værelse hver.

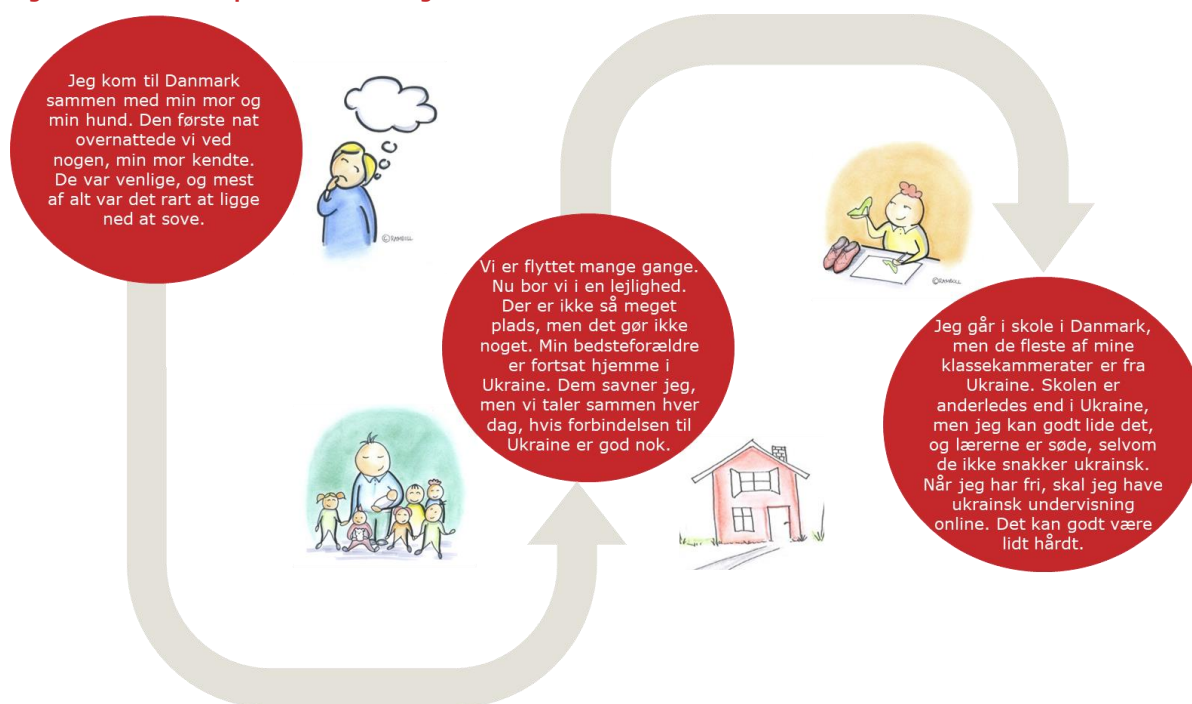
Barn, 9 år

Analysen viser også, at det har betydning, hvis der er en **omvæltning i boligforholdene** (fx fra hus til lejlighed eller fra land til by) i forhold til, hvad familierne er vant til fra deres hjem i Ukraine. Både børn og forældre udtrykker, at de helst vil bo under samme forhold, som de er vant til. Fx udtrykker et barn, at det er sjovere at bo inde i byen, hvor der sker mere, og man kan kigge i butikker, imens et andet barn savner en have med trampolin. Der er også flere af de interviewede børn og forældre, der fortæller, at de har boet eller fortsat bor i **bofællesskaber med andre familier fra Ukraine**. Her deler de køkken og/eller badeværelse. En mor til tre børn, herunder et barn på to år, fortæller, at det især er svært med fællesarealer, når man har små børn. De fleste børn og forældre udtrykker, at de værdsætter at bo i egen bolig sammen med familien, så de kan bevare et privatliv.

Nogle fremhæver imidlertid også, at det kan være **værdifuldt at bo tæt på andre familier fra Ukraine**. Børnene fortæller, at de leger med andre børn på fællesarealer såsom gangene mellem familiernes værelser. Andre udtrykker, at de var ærgerlige over at flytte fra de midlertidige boliger, de var indlogeret i, da de var blevet venner med andre børn fra Ukraine, der boede på naboværelser.

Analysen indikerer ligeledes, at børn, der bor afskåret fra andre familier fra Ukraine, i mindre omfang ser andre børn i fritiden. Det skyldes, at børnene primært leger sammen med andre børn fra Ukraine, samt at flere familier med flygtningebaggrund fra Ukraine ikke har egen bil. Dermed er det ukrainske fællesskab vigtigt for børnenes adgang til leg, hvor **boligplaceringen er afgørende for netværksdannelse**.

Figur 1: Oleksandrs oplevelse af modtagelsen i Danmark

Note: Fortællingen er fiktiv og henviser således ikke tilbage til et specifikt barn. Fortællingen er udledt med afsæt i det samlede interviewgrundlag med børn på flugt fra Ukraine.

For det andet har **økonomi** en betydning for familiernes boligsituation og hverdag. Familiene har som udgangspunkt efterladt deres hus i Ukraine uden økonomisk afkast, og det er derfor de færreste, der selv har mulighed for at finde og leje/købe en bolig i Danmark. De er således i høj grad afhængig af den bolig, som de bliver stillet til rådighed af kommunen. Enkelte forældre påpeger dyre boligpriser i Danmark. Eksempelvis udtrykker en mor bekymring for, om hun kan betale en højere husleje, hvis hun på et tidspunkt skal flytte fra sin nuværende bolig. Flertallet af de interviewede forældre fortæller, at de også modtager økonomisk støtte fra (civil)samfundet (jf. afsnit 5.1).

”

Jeg mangler ikke penge, og det er nok fordi, at vi bor her og ikke i en dyr lejlighed til leje. Hvis man lejer, så kan det være rigtig dyrt, men hvis kommunen siger, at jeg skal flytte og finde min egen lejlighed, så tror jeg ikke, at jeg kan klare mig.

Mor til 2-årig

De fleste forældre fortæller, at de ikke mangler noget, og at økonomien ikke har en stor betydning for deres hverdag i Danmark. Det er dog ikke ensbetydende med, at de er velhavende. Samtidig indikerer analysen, at nogle familier er særligt udfordret på økonomien. Det kommer til udtryk ved at:

- Nogle børn fortæller, at de **mangler ting derhjemme**, eller at deres familie ikke har mange penge. Børnene er i interviews ikke blevet spurgt ind til økonomi, hvorfor disse betragtninger er fortalt uopfordret og kun belyst af enkelte børn.
- Nogle fagpersoner på skoler og i dagtilbud beskriver tilfælde, der indikerer, at familierne har økonomiske vanskeligheder. Eksempelvis oplever en lærer, at børnene fra Ukraine **er sultne**, hvorfor de har knækbrød liggende i klassen. En anden lærer fortæller, at hun har set en af sine elever fra Ukraine **samle pant** i en nærliggende park.
- Børn og forældre fortæller, at de har modtaget tøj, legetøj, møbler og mad fra **frivillige donationer** og butikker, der har muliggjort, at de har kunne etablere en hverdag, få mad og klæde sig på efter vejret i Danmark. En skolelærer fortæller ligeledes, hvordan de systematisk har samlet ind til familier fra Ukraine ud fra, hvad forældrene oplyste, at børnene manglede af fx vinterjakker og sko. Analysen indikerer dog, at behovet for donation og støtte er faldet i takt med, at forældre er kommet i arbejde og har fået en mere selvstændig økonomi.

Der er dermed en forskel på forældres, børns og fagpersoners fortællinger og opfattelser af familiernes økonomiske situation. Herunder at økonomien er en større udfordring for nogle familier, end flertallet af de interviewede forældre giver udtryk for i de gennemførte interviews.

Foruden boligforhold og økonomi er der for det tredje nogle **omstændigheder omkring familien**, der er anderledes i forhold til, hvad familierne er vant til fra deres hjem i Ukraine. Flere familier bor sammen **på tværs af generationer**, efter de er flygtet til Danmark. Flere af de interviewede forældre fortæller, at de fx er flygtet med deres mor, moster eller andre familiemedlemmer, og at de er blevet boligplaceret sammen. Derudover har Ruslands invasion af Ukraine medført, at Ukraine har mobiliseret landets værnepligtige og medlemmer af reserven. Det betyder, at ukrainske mænd mellem 18 og 60 år som udgangspunkt ikke må forlade landet. Som konsekvens af dette er flere familier **flygtet uden deres mænd/far og ældre sønner**.

”

Jeg har ikke lyst til at flytte væk fra min mor, fordi hun har hjulpet mig hele vejen med at passe børn osv. Så jeg har det godt med at bo sammen med min mor.

Mor til 5-årig

Analysen tegner et billede af, at familierne er glade for at bo sammen på tværs af generationer, selvom de ikke nødvendigvis er vant til det fra Ukraine. Det skyldes, at familiemedlemmerne opleves som en støtte i den ellers svære situation. Det kommer især til udtryk blandt familier, hvor manden er blevet tilbage i Ukraine, og hvor kvinden ellers ville være alene med børnene. For børnene giver det også en større tryghed, når de bor sammen med flere familiemedlemmer (fx bedsteforældre). Et barn beskriver, at det er *”dejligt, at familien er her”*. Det bidrager konkret til flere kendte ansigter i barnets hverdag og ikke mindst vished om, at disse familiemedlemmer er i sikkerhed. Dertil fortæller flere børn, at de er flygtet sammen med deres kæledyr (ofte deres hund). Det fremgår, at børnene anser hunden som en del af familien, og som derfor også er en betydningsfuld ‘ven’ at have med til Danmark.

Endvidere peger analysen på, at det har stor betydning for familielivet, hvis nære familiemedlemmer fortsat er tilbage i Ukraine. I analysen er det især fremtrædende, hvis det drejer sig om faren.

- Det påvirker børnene i form af afsavn og bekymring forbundet med farens fravær. Flere af de interviewede børn fortæller, at de har kontakt med deres far hver dag eller flere gange om ugen, typisk gennem **videoopkald**. Disse opkald muliggør således, at der kan holdes en fast kontakt med fædre i Ukraine, hvilket flere børn giver udtryk for, at de er glade for. Børnene fortæller også, at de ud over kontakt med fædre forsøger at holde kontakten til andre familiemedlemmer (fx bedsteforældre eller venner fra Ukraine), som de savner i deres hverdag. Dog medfører videoopkaldene også, at nogle børn konstant eksponeres for afsavnet og fraværet til de efterladte. Det er tydeligere ved adskillelse af nære familiemedlemmer. Dertil bliver børnene også **eksponeret for krigen** gennem videoopkald med far, storebror eller andre familiemedlemmer, der fortsat er i Ukraine. Vished om krig og ødelæggelse forstærkes ved ustabile internetforbindelser, der i perioder vanskeliggør kontakten til Ukraine.
- Ligeledes påvirker det de interviewede mødre at være adskilt fra deres mand eller andre nære familiemedlemmer i forhold til afsavn, frygt og uvished om, hvornår de kan genforenes. I interviews med mødre blev flere berørte, når de nævnte deres mand tilbage i Ukraine, og de ville helst ikke gå mere i detaljen. Enkelte børn fortæller, at de kan mærke, at deres mødre savner faren i Ukraine. Det indikerer, at savnet yderligere forstærkes hos børnene, hvis mødre viser tegn på afsavn.

”

Min far, mormor og morfar bor stadig i Ukraine. Jeg har stadig kontakt med min far næsten hver dag [...]. Det hjælper, at vi ringer med video, hvor jeg kan se dem, og så ser jeg billeder med dem fra telefonen.

Barn, 14 år

- Dertil medfører farens fravær ændringer i familieroller, ansvar og forsørgelse, som alene skal varetages af kvinden eller eventuelt med støtte fra familiemedlemmer, der også er i Danmark. Den nye **dobbeltrolle** samtidig med afsavn stiller krav til kvinden, der skal navigere i sprogskole, rollen som eneforælder og et eventuelt arbejde samt kontakt til mand og familie i Ukraine.

For det fjerde har **midlertidigheden** forbundet med familiernes opholdstilladelse i Danmark og Ukraines uvisse fremtid betydning for familielivet og hverdagen. Det gælder særligt for børn med fædre, brødre eller andre nære familiemedlemmer tilbage i Ukraine, der i højere grad bliver eksponeret for, at de skal tilbage til Ukraine. Det er dog de færreste børn, der har en ide om, hvor de er om to år, grundet uvisheden om krigens afslutning, sikkerheden i hjembyen i Ukraine og muligheden for at blive i Danmark.

Enkelte af de interviewede børn giver udtryk for, at ikke kan lide at tænke på fremtiden, fordi det gør dem dårlige eller fordi, de ikke ved, hvad der skal ske. Det indikerer, at børnene lever i uvidenhed om, hvad den nærmeste fremtid bringer; Hvor de skal gå i skole og uddanne sig, hvornår de skal se familiemedlemmer og venner igen, og hvor de skal vokse op. Andre undersøgelser peger på, at midlertidigheden er en stor stressfaktor, der både påvirker børn og voksne, der må leve i længere perioder med usikkerheden om, hvorvidt de kan blive i Danmark eller skal tilbage til deres hjemland⁵.

”

Min mor siger, at jeg skal gå i ukrainsk skole ved siden af dansk skole, fordi hvad nu hvis vi ikke kan blive her [i Danmark, red.], men må vende tilbage til Ukraine, så skal jeg blive færdig med min ukrainske skole, så jeg kan læse videre tilbage i Ukraine.

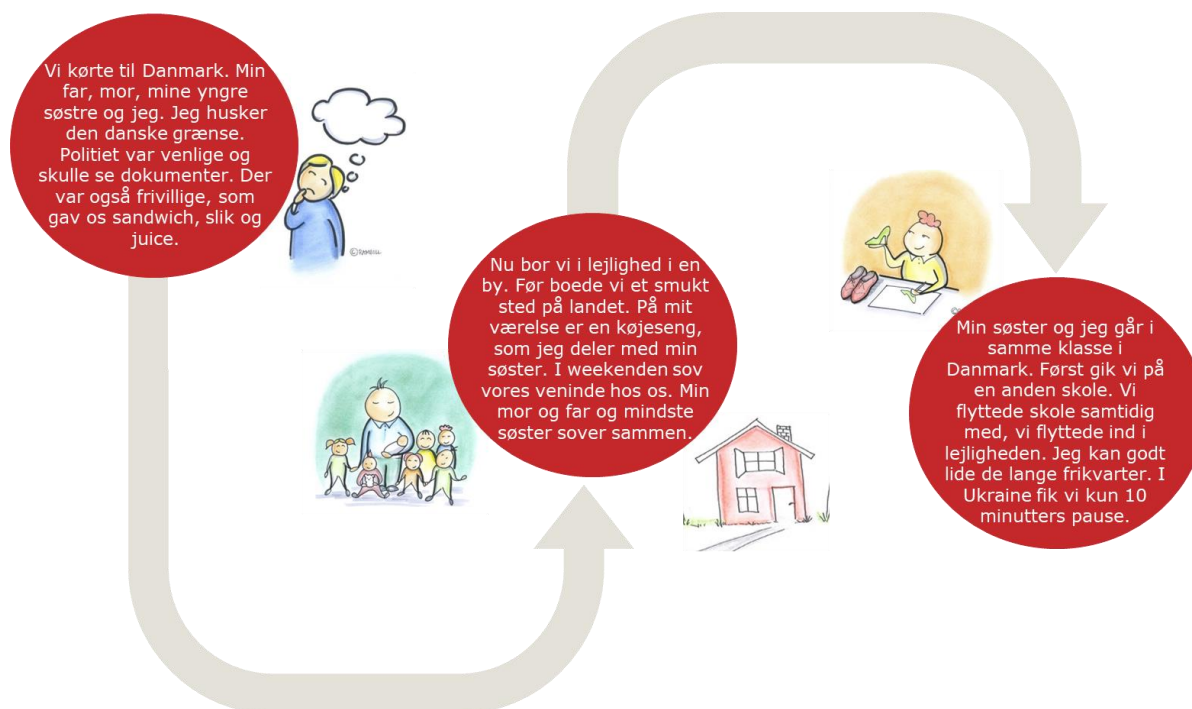
Barn, 14 år

Midlertidigheden kommer blandt andet til udtryk ved, at en stor del af børnene forsat modtager **ukrainsk undervisning**. Det varierer, i hvilket omfang børnene følger den ukrainske skole. Det foregår typisk ved, at børnene laver virtuelle test og hjemmearbejde om eftermiddagen, efter de har været i dansk skole. Børnene følger den ukrainske undervisning i Danmark, så de sikrer, at de kan komme tilbage i skole på et tilsvarende niveau og færdiggøre en uddannelse, når de en dag skal vende hjem til Ukraine. Det varierer fra barn til barn, om de oplever, at det er okay at følge to skoler, eller om det føles som en belastning, de ikke har overskud til. Analysen peger på, at det typisk er forældrenes beslutning, at børnene skal fortsætte i ukrainsk skole, hvilket indikerer, at forældrene også er optaget af, at børnene kan vende tilbage til en hverdag i Ukraine.

⁵ DRC (2022). Børn med flugtbaggrund i daginstitution og skole – en guide til modtagelsen af flygtningebørn og deres familier.

Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

Figur 2: Lavras oplevelse af modtagelsen i Danmark

Note: Fortællingen er fiktiv og henviser således ikke tilbage til et specifikt barn. Fortællingen er udledt med afsæt i det samlede interviewgrundlag med børn på flugt fra Ukraine.

”

Min familie har valgt, at jeg ikke skal følge med i den ukrainske skole samtidig med den danske skole, fordi det giver ikke mening lige nu. Det giver mere mening at lære sproget her nu.

Barn, 14 år

deres ønske om fast integration i Danmark. Disse familier har en øget opmærksomhed på, at børnene skal **lære dansk og integreres** i skole og dagtilbud, og en bevidsthed om, at tilknytning til arbejdsmarkedet er adgangsgivende for opholdstilladelse. Et andet kendetegn for disse familier er, at de ser nogle muligheder i det danske samfund, som de ikke havde i Ukraine, der styrker deres ønske om at blive i Danmark. Eksempelvis fortæller en mor, der har et barn med særlige behov, at hendes barn får bedre hjælp og støtte i Danmark.

Dermed indikerer analysen, at der blandt familier på flugt fra Ukraine er mange, som stadig betragter Ukraine som deres 'hjem', og som regner med at flytte tilbage, når det kan lade sig gøre. Der er dog også familier, der er ved at omstille sig til et nyt liv, og som forsøger at skabe et nyt hjem og et hverdagsliv i Danmark.

3.3 Fritidsliv

Det står tydeligt frem i analysen, at **fritidsaktiviteter og foreningslivet ikke er udbredt** blandt børn fra Ukraine. Der er et fåtal af de interviewede børn, der fortæller, at de går til en fritidsaktivitet. Der er imidlertid flere børn, der understreger, at de gerne vil gå til en specifik sport, eller at de plejede at gå til en fritidsaktivitet i Ukraine.

Der synes at være flere årsager til det begrænsede engagement i det danske fritids- og foreningsliv:

- Børn, der går i ukrainsk skole ved siden af den danske skole, fortæller, at de bruger det meste af deres **fritid på undervisning og lektier**. Derfor er det svært at finde tid og overskud til fritidsaktiviteter, hvilket mindsker muligheden for at skabe danske netværk og relationer.
- Nogle børn giver udtryk for, at de **er udmattede og trætte efter en skoledag**. Det indikerer, at børnene er på overarbejde i skolen, da de både skal forholde sig til nye omgivelser, sprogudfordringer og undervisning. Endvidere giver flere børn udtryk for, at de går senere i seng (fx kl. 22), end danske børn på samme alder typisk gør.
- Flere af børnene fortæller, at de hjælper til med husholdningen **derhjemme**, når de har fri (fx rengøring, madlavning og pasning af yngre søskende).
- Flere familier er stadigvæk ved at finde rodfæste efter mange flytninger. De er derfor ikke kommet til det punkt, der handler om foreningslivet. Dertil peger analysen på, at der kan være et behov for bedre overblik over, hvilke tilbud der eksisterer i nærområdet. Analysen viser, at de fleste familier ikke selv er opsøgende overfor, hvad der eksisterer af fritidstilbud. Men flere børn og forældre giver udtryk for, at de gerne vil gå til en fritidsaktivitet.

Det kvalitative datagrundlag vidner dog om, at nogle børn spiller computer, ser videoer på telefonen, går ture og kigger i butikker, spiller spil, dyrker sport samt leger med søskende eller andre børn fra Ukraine i deres fritid. Børnene fortæller, at de **primært har venner fra Ukraine**. Hvis de leger med børn fra Danmark, er det i skolen eller dagtilbuddet. Nogle forældre fortæller, at de tager på legeplads eller mindre udflugter med børnene, mens andre giver udtryk for, at det kan være udfordrende at opretholde en almindelig hverdag, fordi de bruger meget tid og energi på sprogskole og arbejde.

”

Det vil være godt, hvis jeg og min datter kan finde nogle aktiviteter, som passer til hendes alder – hvad er der i byen? [...]. Jeg ved ikke, om der er gymnastik, noget dans, noget musik med børn på den samme alder. Fordi hun er meget god til det.

Mor til 3-årig

Det er vigtigt at tydeliggøre for familierne, at turen er gratis. En anden frivilligforening fortæller, at de er placeret i et område med mange familier fra Ukraine. Det gør, at deres aktiviteter er let tilgængelige, hvorfor der er flere børn, der deltager.

”

Jeg kan godt lide at tegne, men det er sjældent, at jeg tegner, fordi jeg har ikke så meget tid til at lave andre ting, når jeg laver lektier til kl. 22. Fordi når jeg er færdig med skolearbejdet, så tager jeg noget hurtigt mad, og så siger min mor, at jeg skal gå i seng med det samme.

Barn, 10 år

3.4 Ensomhed, afsavn og trivsel

Analysen tegner et billede af, at **ensomhed** fylder relativt meget blandt børn på flugt fra Ukraine. Flere børn giver udtryk for, at de føler sig mere alene og ensomme i Danmark, end de plejer hjemme i Ukraine. Der synes at være flere faktorer, som har betydning for børnenes interaktion med andre børn:

- Flere af de ukrainske børn er **enebørn**. Analysen peger på, at enebørn i højere grad har risiko for ensomhed, da de ikke har søskende at lege med derhjemme.
- Nogle familier **bor afskåret fra andre familier** med børn fra Ukraine. Det betyder, at børnene har svære betingelser for at møde andre børn, som de kan danne relationer til og nemt besøge. Børn, der bor mere isoleret fra andre familier fra Ukraine, har dermed større risiko for at blive ensomme.
- Endelig viser analysen, at børn fra Ukraine i meget begrænset omfang interagerer med børn fra Danmark uden for dagtilbud eller skole. Børnene oplever, at de er udfordret på det danske sprog, selvom de lærer det i skolen, hvilket gør det **svært at tale og lege med børn fra Danmark**. Derudover er der mange børn, der går i en modtageklasse og derfor er adskilt fra danske børn i deres hverdag, hvilket påvirker dannelsen af relationer til danske børn.

Det fremgår yderligere af analysen, at **afsavn** til nære familiemedlemmer og venner påvirker børnene. Flere af børnene fortæller, at de havde **store vennegrupper i Ukraine**, hvilket står i kontrast til den omgangskreds, de har i Danmark. Nogle af børnene fortæller, at de stadigvæk har online-kontakt til venner fra Ukraine og oplever et fællesskab i den virtuelle kommunikation, hvilket de sætter pris på. Analysen peger også på, at det primært er børn i skolealderen, der er påvirket af afsavn til både familiemedlemmer og venner, mens børn i dagtilbudsalderen har lettere ved at skabe nye relationer og venner (jf. kapitel 4).

I tråd med dette tegner analysen et billede af, at de ældre børn har sværere ved flugten til Danmark end de mindre børn. Det skyldes blandt andet, at de ældre børn i højere grad er involveret i krigen og familiens situation, har mere ansvar og opgaver i hjemmet, mere skole samt større tro og håb på, at de snart skal hjem til deres hjem og venner i Ukraine.

”

I princippet er der folk, jeg kan lege med, men det gør jeg ikke. Jeg ved ikke hvorfor. Den veninde, jeg gik til gymnastik med, var også derfra [området hvor vi bor, red.], men så stoppede vi med at snakke sammen. Så i en uges tid har jeg ikke leget med andre, men det er også fint.

Barn, 12 år

”

[Barn på 2 år, red.] kan ikke huske vores hjem i Kiev, så det var nemt nok for hende at føle sig hjemme. Men for [barn på 6 år, red.] var det mere kompliceret. Hun var virkelig ked af det, da hun havde fødselsdag i Danmark. Der opdagede hun, at der kom ikke en eneste af hendes venner fra Ukraine. Så der er mere ensomhed for hende her. Så det er lidt hårdt.

Mor til 2-årig og 6-årig

Samtidig tegner analysen et billede af, at tilværelsen i Danmark er blevet nemmere for flere af børnene, jo længere de har været i landet. Dertil er der nogle børn, der oplever at danne **relationer med danske børn**. Det hænger blandt andet sammen med, at sprogbarrieren mindskes, når børnene begynder at lære dansk. Der er tegn på **øget trivsel** blandt de børn, der har fået venner og en stabil tilværelse med fast bolig og skolegang i Danmark. Det kommer fx til udtryk hos et barn, der ikke tidligere i sit liv har syntes om at gå i skole, men nu glæder sig til at komme i skole hver morgen. Dertil fortæller enkelte børn, at deres nye venskaber gør, at de ikke føler sig ensomme i Danmark. Disse børn oplever at have en fortrolighed med sine venner, der gør dem trygge ved at dele tanker med hinanden og en sikkerhed i, at de kan regne med hinanden, når de hver især har brug for det. En anden undersøgelse af trivsel hos børn på flugt fra Ukraine peger ligeledes på, at blandt andet dannelsen af venskaber og det at lære sproget i det nye land har betydning for, om barnet føler sig hjemme i den nye tilværelse⁶.

Børn, som er flygtet fra krig og andre livstruende omstændigheder, vil ofte have haft ubehagelige oplevelser, der kan have ført til, at de er blevet traumatiserede. Det er derfor vigtigt, at børnene får den nødvendige støtte for at bekæmpe de negative følgevirkninger af oplevelser med krig og flugt. For mange børnefamilier er den danske sundhedsplejerskeordning en central indgang til det danske sundhedssystem.

Det kvalitative datagrundlag vidner dog om, at **sundhedsplejersker har haft begrænset interaktion med børnene fra Ukraine**. Det skyldes ifølge sundhedsplejerskerne, at der fra kommunal side ikke har været et fokus på, hvilken rolle de skal spille i modtagelsen. Til trods herfor oplyser alle interviewede sundhedsplejersker, at børnene fra Ukraine får de samme tilbud som danske børn. Som noget ekstra har nogle sundhedsplejersker præsenteret sig og sit virke for børn og forældre fra Ukraine på foranledning af klasselærere fra de modtageklasser, som børnene går i. Formålet var at oplyse familierne om, hvad sundhedsplejerskerne rolle er og kort at fortælle om det danske sundhedsvæsen (fx at alle har ret til en alment praktiserende læge). Andre sundhedsplejersker oplever at mangle en formel indgang til børn og forældre fra Ukraine. De påpeger, at familierne ikke har kendskab til deres rolle, og hvad de kan hjælpe med. Dette synes særligt at være problematisk i den første tid, hvor familierne var i Danmark, hvor de stadig ikke var registreret i en kommune. En sundhedsplejerske fortæller eksempelvis, at de var nødt til at stemme dørklokker i et boligområde, hvor de vidste, at familierne var blevet boligplaceret, for at etablere kontakt til familierne.

3.5 Sammenfatning

Børn og forældre på flugt fra Ukraine oplever, at de er blevet taget godt imod, da de kom til Danmark. Det kvalitative datagrundlag vidner om, at tilstedeværelsen af venlige og hjælpsomme frivillige ved modtagelsen har bidraget til at gøre ankomsten til Danmark mere tryk, og flere fortæller, at de for første gang i lang tid oplevede en følelse af sikkerhed.

Den første tid har dog også været en turbulent periode som følge af mange nye indtryk og flytninger fra den ene bolig til den anden. Analysen viser også, at boligsituationen og familielivet i Danmark er anderledes end det, familierne er vant til i Ukraine. Mange oplever en omvæltning i deres boligsituation, hvor nogle familier nu lever i bofællesskaber med andre familier fra Ukraine, mens andre bor på tværs af generationer, efter de sammen er flygtet til Danmark. Den største omvæltning sker for de familier, hvor manden stadig er tilbage i Ukraine. Her skal kvinderne varetage en ny rolle som eneforælder, samtidig med at de skal balancere sprogscole, et eventuelt arbejde samt et stort afsavn til deres mand eller andre familiemedlemmer i Ukraine.

”

Jeg har ændret mig personligt og min måde at være på og den måde, jeg snakker på [...]. Jeg kan bedre lide, hvordan jeg er nu, end hvordan jeg var før.

Barn, 14 år

⁶ Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

Flere børn giver udtryk for, at de føler sig mere alene og ensomme i Danmark, end de plejer hjemme i Ukraine. Det skyldes blandt andet, at nogle familier bor afskåret fra andre familier fra Ukraine, hvorfor børnene har svære betingelser for at møde andre børn, som de kan danne relationer til. Børnene oplever også et stort afsavn til de familiemedlemmer, der stadig er i Ukraine, og mange bliver eksponeret for krigen igennem videoopkald med far, storebror eller andre familiemedlemmer, der fortsat er i Ukraine.

Fritidsaktiviteter og foreningslivet er ikke fremtrædende i børnenes hverdag, selvom flere børn gerne vil gå til sport eller andre fritidsaktiviteter. Det skyldes blandt andet, at mange børn følger ukrainsk undervisning online i fritiden, at de skal varetage pligter i hjemmet, og at familierne endnu mangler rodfæste i deres nye omgivelser.

Med afsæt i det kvalitative datagrundlag og børnenes egne fortællinger kan der udledes følgende analytiske fund, der har betydning for modtagelsen af børn og familier på flugt fra Ukraine:

- Mange boligflytninger indebærer konstante nye indtryk, naboer og omgivelser, som børnene skal forholde sig til. Det kan have en negativ betydning for børnenes oplevelse af modtagelsen – især hvis flytningerne også medfører et skift i skole eller dagtilbud.
- Det er værdifuldt for børnene at bo tæt på andre familier fra Ukraine, fordi børnene primært leger med andre børn fra Ukraine, og fordi flere af familierne fra Ukraine ikke har egen bil i Danmark. Når børnene bor afskåret fra andre familier fra Ukraine, er der større risiko for, at børnene føler sig alene og ensomme. De fleste børn og forældre foretrækker dog at bo i egen bolig sammen med familien, så de kan bevare et privatliv.
- Selvom familierne ikke er vant til at bo på tværs af generationer, kan det være en stor støtte for mor, at der er andre familiemedlemmer (fx bedsteforældre) i hjemmet, når far stadig er tilbage i Ukraine. Det giver også større tryghed for børnene, der befinder sig i uvante omgivelser i et nyt land.
- Det er positivt for børnene, at de gennem videoopkald kan bibeholde kontakten til far, storebror og andre familiemedlemmer eller venner, der fortsat er i Ukraine. Det indebærer dog samtidig, at børnene konstant bliver eksponeret for afsavnet og fraværet til de efterladte, ligesom de får nye billeder af krig og ødelæggelse fra deres hjemland.
- De fleste familier betragter stadig Ukraine som deres 'hjem', som de skal tilbage til, når det kan lade sig gøre. Denne følelse af midlertidighed har betydning for familielivet og børnenes hverdag. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at mange børn fortsat følger ukrainsk undervisning, og at de ikke engagerer sig i de danske børnefællesskaber.
- Økonomi er en større udfordring for nogle familier, end forældrene selv giver udtryk for. Flere familier har således modtaget økonomisk støtte eller materialer (fx tøj, legetøj og mad) fra (civil)samfundet, der har muliggjort, at de har kunne etablere en hverdag, få mad og klæde sig på efter vejret i Danmark. Nogle børn har også selv taget emnet op i interviews, hvor de fortæller, at deres familie mangler penge og ting derhjemme.

Det næste kapitel stiller skarpt på børnenes møde med skole og dagtilbud i Danmark.

4. BØRNEGENES MØDE MED SKOLE OG DAGTILBUD

Børnefællesskaber i skole og dagtilbud er afgørende for alle børn. Med flugten fra Ukraine forlader børnene venner og kendte voksne i deres børneliv. Nærværende kapitel præsenterer, hvordan børn og forældre fra Ukraine er blevet en del af skole og dagtilbud i Danmark. Herunder hvordan selve modtagelsen har været, og hvordan hverdagen i skolen eller dagtilbuddet er i forhold til dannelse af venskaber og kommunikation mellem børn, forældre og fagpersoner. Figuren nedenfor opsummerer hovedresultaterne i denne tematiske analyse.

Børn og forældre fra Ukraine synes generelt, at de er blevet taget godt imod i skoler og dagtilbud. Analysen viser, at der har været opmærksomme og venlige pædagoger og lærere, som har hjulpet børnene og familierne med at falde godt til.

Forældrene oplever, at deres børn generelt er glade for at gå i dagtilbud. Børn i skolealderen er også glade for at gå i skole. Fælles for børn i skole og dagtilbud er, at de er glade for de nye venskaber, som de danner i Danmark. Mange savner dog deres gamle klassekammerater fra Ukraine.

Midlertidighed påvirker læring og børnefællesskaber i skolen. Det kommer til udtryk ved en svingende motivation for at lære dansk blandt nogle børn. Desuden grupperer skolebørn sig ofte med andre børn fra Ukraine. Det er i mindre grad tilfældet blandt børn i dagtilbud, der hurtigere synes at blive en del af børnefællesskabet.

Den danske skolekultur adskiller sig fra den ukrainske. Børnene synes generelt om at gå i skole i Danmark. Det kvalitative datagrundlag vidner dog om, at børnene har skullet vænne sig til mere leg, kreativitet og gruppearbejde i undervisningen, hvor de i Ukraine er vant til individuelt arbejde, tests og udenadslære.

Analyserne i dette kapitel er baseret på interviews og workshops med børn fra Ukraine, der fortæller om deres oplevelse af at gå i skole i Danmark, samt interviews med forældre til de yngste børn, der er startet i dagtilbud i Danmark. Som supplement til dette børneperspektiv inddrager analysen indsigter fra interviews med lærere og pædagoger, der har taget imod børn på flugt fra krigen i Ukraine.

4.1 Mødet med skolen

I dette afsnit udfoldes børnenes oplevelser af mødet med skolen i Danmark og den danske skolekultur. Dernæst præsenteres fund relateret til det oplevede faglige niveau, undervisningssprog og betydningen af børnenes midlertidige opholdstilladelse i Danmark for børnenes skolegang.

4.1.1 Modtagelse i skolen

Analysen viser, at selve **modtagelse i skolen** af børn fra Ukraine og deres forældre sker inden barnets første skoledag i Danmark. Her får familierne en rundvisning på skolen, hvor de blandt andet hilser på deres kommende klasse og modtager diverse praktiske informationer (fx information om skoledagen, frikvarterer, idrætstøj og madpakker). Analysen indikerer, at praktiske informationer kan skabe tryghed hos børnene, som ellers kan være nervøse ved at skulle starte i dansk skole. Det

er især trygt for børnene at få at vide, at der i deres kommende klasse vil være andre børn eller voksne, der taler ukrainsk. Det kvalitative datagrundlag vidner generelt om, at børnene og familierne oplever, at de er blevet taget godt imod i skolen af både lærere og elever.

”

Da vi fik at vide, at vi skulle starte her i skolen, blev vi nervøse for, om vi kunne klare det hele på dansk. Men da vi fik at vide, at der var andre ukrainere, så blev vi glade.

Barn, 11 år

Et mindretal af børnene har flere gange oplevet at skulle starte i en ny klasse i Danmark. For nogle skete det i forbindelse med, at deres familie blev boligplaceret et nyt sted, hvorfor børnene var nødt til at skifte skole. Det er dog ifølge børnene selv ikke nødvendigvis negativt, men opleves i stedet som en naturlig del af 'at finde sin plads' i Danmark. For andre skete det, fordi de helt eller delvist er blevet overflyttet **fra en modtageklasse til en dansk klasse**. Overgangen fra modtageklasse til en dansk klasse fremhæves af næsten alle lærere som et positivt fremskridt, fordi de ser det som et tegn på, at børnenes danske sprog er så godt, at de nu kan indgå i den danske undervisning. De interviewede børn oplever det imidlertid anderledes. De fortæller, at de ikke oplever at mestre det danske sprog tilstrækkeligt til at indgå i klassen på lige fod med deres nye klassekammerater. Dertil giver enkelte udtryk for et savn til det børnefællesskab, som de var en del af i modtageklassen.

”

Jeg vidste ikke, at det [at kunne tale med sine klassekammerater på ukrainsk, red.] betød så meget. Nu ved jeg, at det gør. Jeg ville faktisk gerne starte i den danske klasse, men nu kan jeg mærke, at jeg savner dem [kammerater i modtagerklassen, red.], og de har det sjovt uden mig, måske endda bedre.

Barn, 12 år

Tanker om venskaber og det faglige niveau fylder også hos et andet mindretal af de interviewede børn, der skal starte med at følge en dansk klasse i nogle timer om ugen. De fortæller, at de er spændte på, om de får nogle venner, og om de kan følge med i undervisningen.

Alle børn giver generelt udtryk for, at de er glade for at være startet op i skole igen. De forbinder skolegangen med stabilitet og et fysisk børnefællesskab. Det fremhæves også i andre undersøgelser, at skolegangen har en afgørende social sammenhæng for børn på flugt⁷. En ny undersøgelse, der stiller skarpt på børn i andre europæiske lande på flugt fra Ukraine, konkluderer ligeledes, at deltagelse i den lokale skole er vigtigt for børnene i forhold til at danne nye venskaber⁸.

Nærværende analyse viser, at en del af børnene ikke har gået i skole i flere måneder, enten fordi de har været på flugt i en længere periode, eller fordi de i en periode alene fulgte undervisning online fra Ukraine. Dette er i tråd med næsten alle interviewede læreres oplevelser. De beskriver, at familierne er i en venteposition i den periode, fra de har sendt deres ansøgning om opholdstilladelse, til de får bevilliget midlertidigt ophold i Danmark. Lærerne giver udtryk for, at denne mellem-liggende periode uden skolegang er negativ for børnene, fordi de ikke er en del af noget børnefællesskab og skal få dagen til at gå i en lille bolig med begrænset plads til at lege.

4.1.2 Skolekulturen i Danmark

Analysen peger på, at skolekulturen i Danmark adskiller sig fra, hvad børnene kender fra Ukraine. Børnene giver udtryk for, at der er mere leg, kreativitet, gruppearbejde og færre lektier i Danmark. I Ukraine er de modsat mere vant til individuelt arbejde, udenadslære, hjemmeopgaver og tests. Lærerne giver udtryk for, at børnene derfor har skulle vænne

”

Til trods for jeg ikke før kunne lide skolen [i Ukraine, red.], glæder jeg mig nu til at tage i skole, når jeg vågner om morgen.

Barn, 14 år

sig til en **mindre præstationsfokuseret undervisning** (fx med løbende pointgivning for opgaver), hvilket har givet anledning til, at børnene ofte spørger, hvor mange point de får for en given opgave.

⁷ Shapiro (2018). Når børn med flygtningebaggrund møder skolen - En kvalitativ undersøgelse af udfordringer og erfaringer med psykosociale indsatser i danske skoler.

⁸ Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

”

Her tillader man mere gruppearbejde. I Ukraine skal man udføre alt individuelt, og hvis man spørger om hjælp, kan det have konsekvenser for ens karakter [...]. Det er dejligt, at man må arbejde i grupper og løse opgaver sammen i Danmark.

Barn, 14 år

Det kvalitative datagrundlag vidner om, at lærerne har forsøgt at understøtte overgangen til den danske skolekultur ved dels at tale om, hvordan man går i skole i Danmark, dels ved at tilrettelægge undervisningen, så strukturen en ens hver dag og dermed forudsigelig for børnene. Generelt udtrykker børnene dog begej-

string for den danske undervisning samt lærernes venlige og hjælpsomme tilgang.

4.1.3 Faglighed og sprog

Analysen viser, at børnene generelt er optagede af at dygtiggøre sig i skolen. Nogle børn oplever, at det **faglige niveau** er for let i nogle fag i skolen (fx matematik). Det gælder særligt for nogle af de ældre børn, der modtager undervisning med yngre børn i modtageklasser. I disse klasser er der typisk et aldersspænd, hvor der både er børn fra mellemtrinnet og udskoling. Aftalen om øget fleksibilitet på børne- og undervisningsområdet lemper de gældende regler for modtagelsesklasser ved at tillade elever fra flere klassetrin på samme hold. Nogle af de børn, der er blevet indsat i en modtageklasse med mange elever fra et lavere klassetrin, udtrykker bekymring for, hvorvidt de får tilstrækkelig læring til, at de kan fortsætte deres normale skolegang, når de vender tilbage til Ukraine. Denne bekymring er også beskrevet i en anden undersøgelse, der fokuserer på børn i syv andre europæiske lande på flugt fra Ukraine⁹.

”

Jeg er bekymret for den danske klasse; for det første gik jeg i 7. klasse i Ukraine, og så startede jeg i 4. klasse [i den danske klasse, red.]. Betyder det, at jeg har mistet tre år af mit liv, som bare er forsvundet?

Barn, 12 år

Analysen viser også, at **undervisningssproget** varierer på tværs af skoler. Sproget varierer imellem dansk, engelsk, ukrainsk, russisk eller en kombination heraf. Nogle skoler har ansat ukrainsk- eller russisktalende medarbejdere og lærere, der kan kommunikere med børnene. Dette opleves som en stor hjælp af lærerne på disse skoler (jf. afsnit 5.5). På skoler, hvor der *ikke* er en medarbejder, der kan tale børnenes modersprog, giver børnene udtryk for frustration og et ønske om at kunne udtrykke sig eller forstå, hvad der sker omkring dem. I tråd hermed fremhæver alle lærere, at sproget udgør en væsentlig barriere på skoler, hvor der ikke er en ukrainsk- eller russisktalende medarbejder (jf. afsnit 5.5).

4.1.4 Betydningen af midlertidighed for børnenes skolegang

Analysen indikerer, at midlertidighed har en betydning for børnenes involvering i børnefællesskaber med elever, der ikke er fra Ukraine, samt børnenes læring og motivation.

Hvad angår **fællesskaber** grupperer børn fra Ukraine sig typisk (på tværs af årgange) i frikvartererne. Lærerne påpeger, at det er typisk adfærd for børn med flygtningebaggrund, når der er flere børn fra samme hjemland på en skole. Det var fx også lærernes oplevelse med børn fra Syrien, der kom til Danmark i 2015-2016. På nogle skoler har man forsøgt at understøtte mere blandet leg i frikvartererne ved at oprette legegrupper eller styrede aktiviteter på tværs af børn fra Danmark og Ukraine. Det er en gængs praksis blandt lærere at inddrage og ansvarliggøre børn i klassen i at modtage nye børn¹⁰.

⁹ Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

¹⁰ Shapiro (2018). Når børn med flygtningebaggrund møder skolen - En kvalitativ undersøgelse af udfordringer og erfaringer med psykosociale indsatser i danske skoler.

Adspurgte om **venskab** giver hovedparten af børnene udtryk for, at de savner deres klassekammerater fra deres gamle klasse i Ukraine. Flere af børnene oplever dog, at de som følge af deres skolegang har fået nye venner i Danmark. De fortæller, at deres venner primært er andre børn fra Ukraine, fordi det er nemt at kommunikere med dem. Det understøttes af en anden undersøgelse, der viser, at det kun er 35 pct. af børn på flugt fra Ukraine, der angiver, at de har fået venner i det land, hvor de nu opholder sig¹¹.

”

Jeg leger primært med børn fra Ukraine, fordi det er svært at lege med de danske børn [fordi de snakker på dansk, red.]. Det ville nok være sjovere, hvis alle snakkede samme sprog, så ville man nok have flere venner at lege med.

Barn, 10 år

Analysen peger på, at årsagerne til den begrænsede interaktion mellem børn fra Ukraine og øvrige elever på skolen i Danmark hænger sammen med oplevede sprogbarrierer, den fysiske adskillelse af eleverne i modtageklasser og almenklasser samt det faktum, at der på nogle skoler er mange børn fra Ukraine, hvorfor der er mindre behov for at interagere med de øvrige elever.

Børnenes **sproglige kompetencer** varierer. Nogle børn fortæller, at de taler med børn fra Danmark på enten engelsk eller dansk, imens andre oplever, at det er vanskeligt at lege med børn fra Danmark, fordi de taler et andet sprog. Desuden fortæller hovedparten af de interviewede børn, at de går i en modtageklasse, hvor enten flertallet eller alle elever er fra Ukraine. Flertallet af børnene er således fysisk adskilt fra skolens øvrige børn i undervisningen, hvorfor de heller ikke opsøger disse børn i frikvartererne. Endelig vidner det kvalitative datagrundlag om, at der typisk er et relativt højt antal af børn fra Ukraine på de enkelte skoler. Det gør ifølge en del af lærerne, at børn fra Ukraine nemt kan begå sig på skolen uden at interagere med de øvrige, jævnaldrende børn.

Midlertidigheden har også betydning for børnenes læring og motivation i undervisning. Det kommer ifølge lærerne til udtryk ved, at børnenes deltagelse og aktivitet i undervisningen varierer meget blandt børn fra Ukraine. Det gælder særligt for deres **villighed til at lære dansk**. Nogle lærere fornemmer, at det går langsommere med at lære dansk for børn fra Ukraine, sammenlignet med andre børn på flugt. De påpeger, at det kan skyldes, at børnene ikke kan se meningen med at lære dansk, enten fordi de begår sig fint blandt de ukrainsktalende børn på skolen, eller fordi de har et ønske eller forventning om, at de snart skal hjem til Ukraine. I tråd hermed udtrykker mange børn en klar forventning om, at de skal hjem til Ukraine, så snart at det bliver muligt. Det understreges yderligere af, at mange børn følger undervisning på deres ukrainske skole online (jf. afsnit 3.2). Disse fund er i tråd med en undersøgelse, der viser, 75 pct. af de adspurgte børn på flugt fra Ukraine ønsker at vende tilbage til Ukraine, når det er muligt. Samtidig peger analysens fund på, at børn der går fysisk i skole i opholdslandet, trives i højere grad end børn på flugt fra Ukraine, der ikke gør det¹².

”

Det er noget modvilje mod at ville lære dansk. Det kan jeg godt forstå, hvis de samtidig får at vide, at vi skal alligevel snart hjem igen. De er også en stor gruppe elever, så de kan sagtens klare sig selv [...]. Jeg tror, at nogle af de andre børn [fra Danmark, red.] gerne vil dem, men de giver jo også lidt op, hvis ukrainerne lukker sig om sig selv i en gruppe.

Lærer

¹¹ Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

¹² Save the Children (2022). This is my life, and I don't want to waste a year of it: The experiences and wellbeing of children fleeing from Ukraine.

”

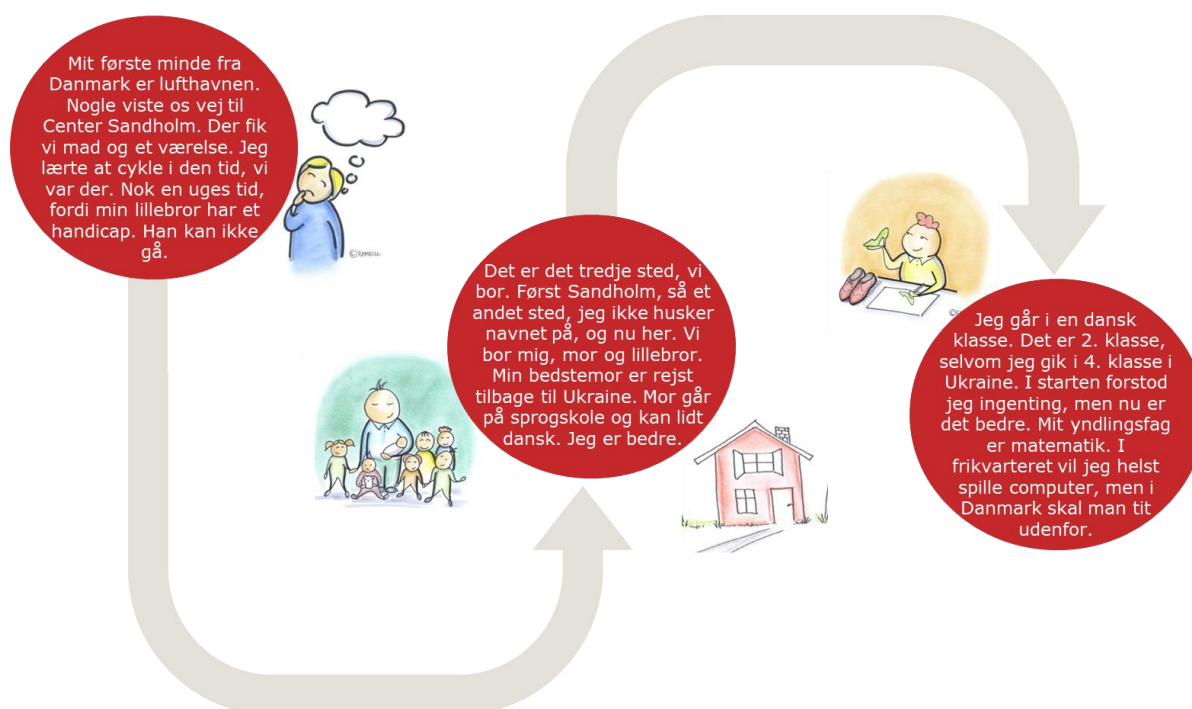
Vi oplever svingende motivation. Hvad der er teenagesløvsind, og hvad der er noget andet, ved jeg ikke. Men de [elever fra Ukraine, red.] er trætte.

Lærer

Det er forskelligt, hvordan lærerne håndterer den varierende motivation for at lære dansk. Nogle forsøger at forklare børnene, at selvom de ikke bliver testet på samme måde, som de er vant til i Ukraine, er det vigtigt at lære dansk, fordi modtageklassen er midlertidig, og at de på sigt skal flytte til en almindelig klasse. På andre skoler fokuserer de på,

at det vigtigste er, at børnene møder fysisk op i skole og derfor tillader dem at følge online-undervisning fra Ukraine på skolen, mens de kun i mere begrænset omfang følger den danske undervisning. Lærernes oplevelse af manglende motivation for at lære dansk står i kontrast til, at flere børn selv fortæller, at de er motiverede for at lære dansk. Det gælder især børn, der tror, at de og deres forældre skal blive i Danmark. I den forstand kan børnenes motivation for at lære dansk være betinget af deres egne forventninger til fremtiden.

Figur 3: Ivans oplevelse af modtagelsen i Danmark

Note: Fortællingen er fiktiv og henviser således ikke tilbage til et specifikt barn. Fortællingen er udledt med afsæt i det samlede interviewgrundlag med børn på flugt fra Ukraine.

4.2 Mødet med dagtilbud

I dette afsnit udfoldes fund fra analysen vedrørende børns og forældres oplevelse af mødet med dagtilbud i Danmark, og hvordan børnene danner venskaber og kommunikerer i dagtilbud. Dernæst præsenteres fund vedrørende betydningen af midlertidighed for børn i dagtilbud.

4.2.1 Modtagelse i dagtilbud

Den første modtagelse af børn og forældre i dagtilbud er typisk sket til åbent hus eller velkomstmøder med tilstedeværelsen af en tolk eller en ukrainsk- eller russisktalende medarbejder. Her får børn og forældre mulighed for at se dagtilbuddet og høre om hverdagen samt at stille spørgsmål. Når barnet er indskrevet, aftales en gradvis **indkøringsproces** for barnet med forælderen, som det er sædvanlig praksis ved opstart af børn i dagtilbud. Analysen viser, at forældrene generelt oplever, at indkøringsprocessen var god og med til at gøre deres børn trygge.

Datagrundlaget tegner dog et billede af, at børnenes forudsætninger for at starte i dagtilbud i Danmark er forskellig. Nogle børn har tidligere gået i et dagtilbud i Ukraine, imens andre børn ikke har. Det er derfor naturligt en større omvæltning for børn, der ikke tidligere har gået i dagtilbud, at blive afleveret, når de har været vant til at være omkring deres mor hver dag. Generelt oplever forældrene dog, at deres børn relativt hurtigt blev trygge ved dagtilbuddet.

”

Fra starten var hun der [i børnehaven, red.] kun to timer. Efter lidt tid var hun der måske i tre timer osv. Efter ikke ret lang tid var hun sådan; ”Jeg bliver bare her, I skal ikke bekymre jer om mig”, så hun var meget god til at integrere sig.

Mor til 6-årig

I interviews giver forældrene udtryk for, at **sprogbarrieren** var en kilde til, at deres børn følte sig utrygge og ønskede at komme hjem fra dagtilbud i starten (jf. også afsnit 5.5). Analysen indikerer i tråd hermed, at hvis institutionen har en ukrainsk- eller russisktalende medarbejder ansat, er det nemmere for barnet at vænne sig til at gå i dagtilbuddet i Danmark.

”

Før han skulle starte i børnehaven, var min søn meget nervøs, for han forstår, når vi går ud, at det er et land og et andet sprog. Han var lidt bekymret over, hvordan det ville gå [...]. Men efter vi opdagede, at der var en pædagog, der talte ukrainsk, og der var en anden dreng som talte ukrainsk, var det en stor lettelse.

Mor til 4-årig

Endelig fremhæver forældrene, at det øger deres tryghed i opstarten, hvis de oplever, at medarbejderne er engageret i deres barn og har en særlig opmærksomhed på, at barnet har det godt (fx ved at spørge ind til barnet). Analysen viser, at pædagogerne som udgangspunkt ikke har en særlig opmærksomhed på børnene fra Ukraine. Derimod betragter de børn fra Ukraine ligesom alle andre børn, som har nogle grundlæggende behov, fordi de netop er små børn. Analysen peger dog på, at pædagogerne er bevidste om, at børnene har nogle oplevelser i bagagen fra krigen eller flugten, der kan betyde, at de har behov for særlig støtte.

Pædagogerne har derfor fokus på børnenes adfærd og reaktioner, ligesom de spørger forældrene om barnet, så de hele tiden kan følge barnets udvikling. Det er dog normalt praksis i dagtilbud, som også gælder for de andre børn. Det kvalitative datagrundlag vidner generelt om, at samarbejdet mellem forældre og pædagoger er velfungerende og afspejler pædagogernes sædvanlige dialoger med forældre.

4.2.2 Hverdagen og venskaber i dagtilbud

Analysen viser, at børnene generelt er glade for at gå i dagtilbud. Forældrene oplever eksempelvis, at børnene ikke vil med hjem ved afhentning, eller at de efterspørger at komme i børnehaven i ferier. Det betyder meget for nogle af forældrene, at børnene bliver en del af et børnefællesskab igen.

Alle interviewede forældre til børn i dagtilbud oplever, at deres barn har dannet **venskaber** i dagtilbuddet, hvilket gør forældrene glade. De oplever eksempelvis, at børnene fortæller om deres nye venner, eller at børnene ikke vil med hjem fra børnehaven, når de bliver hentet, fordi de leger med deres nye venner. Nogle pædagoger observerer dog, at børnene typisk grupperer sig med andre børn fra Ukraine, såfremt der er flere i det pågældende dagtilbud. Det skyldes blandt andet, at det er nemmere for børnene at lege med nogle, der taler samme modersmål som dem (jf. afsnit 5.5).

”

Inden hun gik i børnehaven i Danmark, havde hun lang tid, hvor hun kun var derhjemme med os [...]. Så hun var virkelig glad, da hun endelig startede i børnehaven.

Mor til 6-årig

”

Det går faktisk rigtig godt med at få nye venner. Der er både danske børn og også børn fra andre lande. Nogle gange oplever jeg, at han fortæller: "De to drenge er mine danske venner" [...]. En dag, jeg kom efter ham, sagde han: "Ej mor, du kom for tidligt, fordi vi leger". Så det går fremad.

Mor til 4-årig

For at styrke fællesskabet på tværs faciliterer nogle pædagoger aktiviteter, hvor børn fra Ukraine leger sammen med andre børn i dagtilbuddet. I takt med at børn fra Ukraine falder til i dagtilbuddene og lærer lidt dansk, oplever de interviewede pædagoger og forældre, at der dannes venskaber på tværs af børnene, som er gensidigt nysgerrige på hinanden. Enkelte forældre fortæller, at de ønsker at deres børn skal lege med børn fra Danmark, så børnene hurtigt lærer dansk.

4.2.3 Kommunikation mellem børn, pædagoger og forældre

Analysen viser, at hovedparten af de interviewede pædagoger arbejder i dagtilbud, hvor de eller en kollega kan tale russisk eller ukrainsk. De oplever, at børn fra Ukraine primært knytter sig til denne medarbejder, som de kan kommunikere med på deres modersmål.

”

De er bare børn, og de begynder faktisk at snakke hurtigere dansk, end jeg gør. En af drengene er rigtig god til at huske alle ord og sætninger, så han bruger det også herhjemme og siger "tak for mad" og "vi ses" på dansk.

Mor til 5-årig

Analysen peger dog samtidig på, at det ikke opleves som problematisk af forældre, at deres børn går i et dagtilbud uden en medarbejder, der kan tale deres modersmål. Disse forældre oplever, at deres børn relativt hurtigt begynder at begå sig på dansk. Et enkelt forældrepar har sågar bevidst fravalgt at lade deres børn gå i et dagtilbud med ukrainsktalende medarbejdere eller børn, fordi de ønsker, at børnene lærer dansk hurtigst muligt.

I tråd hermed indikerer analysen, at familiernes midlertidige opholdstilladelse i Danmark ikke påvirker børn i dagtilbud i samme grad, som det var tilfældet med de ældre børn i skolen. Det skyldes blandt andet, at de yngre børn ikke synes at være lige så optagede af, hvor de er henne om to år, samt at pædagogerne generelt oplever, at børnene er en større del af det samlede børnefællesskab i dagtilbuddet.

4.3 Sammenfatning

Børn og forældre fra Ukraine giver udtryk for, at de er blevet taget godt imod i skoler og dagtilbud. Analysen viser, at der har været opmærksomme og venlige pædagoger og lærere, som har hjulpet børnene og familierne med at falde godt til.

Børnene er glade for at være startet op i skole og dagtilbud, og de forbinder hverdagen på skolen eller i dagtilbuddet med stabilitet og et fysisk børnefællesskab. Børnene fremhæver også de nye venskaber, de får med andre børn fra Ukraine, selvom mange savner deres gamle klassekammerater fra Ukraine.

Følelsen af midlertidighed har dog betydning for børnenes hverdag i skolen. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at mange børn fortsat følger ukrainsk undervisning, mens nogle børn er mindre engageret i den danske undervisning og mangler motivation for at lære dansk. I tråd hermed peger analysen på, at børn i skolealderen ofte grupperer sig med andre børn fra Ukraine, hvorfor de ikke bliver en del af børnefællesskabet i skolen. Det er mindre udpræget for de små børn, der hurtigere bliver en del af det legende børnefællesskab i dagtilbuddet.

Endelig peger analysen på, at den danske skolestruktur adskiller sig meget fra den ukrainske skole, hvor undervisningen er mere præstationsfokuseret. Børnene har skulle vænne sig til mere leg, kreativitet og gruppearbejde i undervisningen, hvor de i Ukraine er vant til individuelt arbejde, prøver og udenadslære. Flere børn udtrykker dog begejstring for den danske undervisning.

Med afsæt i det kvalitative datagrundlag og børnenes egne fortællinger kan der udledes følgende analytiske fund, der har betydning for børnenes møde med skole og dagtilbud i Danmark:

- Flere af børnene har gennemgået en længere periode, hvor de som følge af flugten og ventetiden i Danmark ikke har gået i skole eller dagtilbud. Denne mellemliggende periode er negativ for børnene, der skal få dagen til at gå i en lille bolig uden tilknytning til børnefællesskaber. Det gælder især for enebørn, der ikke har søskende at lege med.
- Adgang til sociale fællesskaber er afgørende for børn og unges personlige og faglige udvikling¹³. Den sproglige barriere og det stærke fællesskab med andre børn fra Ukraine i modtageklasserne betyder dog, at børnene ikke bliver en del af det samlede børnefællesskab i skolen. Nogle børn giver modsat udtryk for et afsavn til det gamle fællesskab i modtageklassen, når de udsluses til en almenklasse.
- Både forældre og børn giver udtryk for, at sprogbarrieren var en kilde til, at deres børn i skole og dagtilbud følte sig utrygge eller frustrerede over, at de ikke kunne udtrykke sig eller forstå, hvad der skete omkring dem. Det kan dog i høj grad imødekommes ved tilstedeværelsen af en ukrainsktalende medarbejder, der kan forstå og kommunikere med børnene i øjenhøjde.
- Det er forskelligt, om børnene tidligere har gået i dagtilbud i Ukraine. Dette har betydning for indkøringsprocessen i de danske vuggestuer og børnehaver. Det er naturligt en større omvæltning at blive afleveret i dagtilbud for de børn, der er vant til at være i nærheden af deres mor hver dag.
- Aftalen om øget fleksibilitet på børne- og undervisningsområdet lemper de gældende regler for modtagelsesklasser ved at tillade elever fra flere klassetrin på samme hold. Nogle af de børn, der er blevet indsat i en modtageklasse med mange elever fra et lavere klassetrin, udtrykker bekymring for, hvorvidt de får tilstrækkelig læring til, at de kan fortsætte deres normale skolegang, når de vender tilbage til Ukraine.

Det næste kapitel præsenterer nogle af de centrale drivkræfter og opmærksomhedspunkter i arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra Ukraine.

¹³ Fazel (2015). A moment of change: Facilitating refugee children's mental health in UK schools.

5. DRIVKRÆFTER OG OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Ruslands invasion af Ukraine har tvunget millioner af mennesker til at forlade deres hjem og søge tilflugt i blandt andet Danmark, der på meget kort tid skulle tage imod et stort antal mennesker på flugt. Der er derfor både nationalt og lokalt blevet udviklet nye løsninger og tiltag samt gjort en masse erfaringer og læring, der kan styrke den nuværende og fremtidige modtagelse af børn i Danmark på flugt fra krigen i Ukraine. Figuren nedenfor opsummerer hovedresultaterne i denne tematiske analyse, der stiller skarpt på drivkræfter og opmærksomhedspunkter i arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra Ukraine.

Danskerne har været meget villige til at hjælpe børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine. Danskernes samfundssind har dermed været en stor drivkraft for modtagelsesarbejdet. Mange giver dog udtryk for, at der er en uheldsmæssig forskelsbehandling på tværs af flygtningegrupper.

Det kvalitative datagrundlag vidner om, at særloven på flere områder har været væsentlig for en god overgang til det danske samfund. Flere kommuner giver dog udtryk for, at særloven og de mange visitationer udfordrer deres muligheder for at lave en grundig sagsbehandling, der i højere grad får karakterer af 'samlebåndshåndtering'.

Mange fagpersoner oplever, at deres kompetencer kommer til kort, når de skal tage imod børn med traumer og svære trivselsudfordringer. Når kommunerne på samme tid har svært ved at finde tid til den grundige sagsbehandling, er der en risiko for, at børnenes traumer ikke bliver opdaget hurtigt nok.

En væsentlig udfordring i modtagelsen af børn og familier fra Ukraine handler om sprog. Det er svært at kommunikere, medmindre der er en ukrainsktalende medarbejder til stede, der kan oversætte. Mange er dog gode til at bruge oversættelsesapps og andre digitale værktøjer, som kan imødekomme den sproglige barriere.

Analyserne i dette kapitel er baseret på interviews med kommunale koordinatore, frivillige og forskellige fagpersoner (skolelærere, pædagoger i dagtilbud samt sundhedsplejersker) i de fire casekommuner. Indsigterne fra disse interviews suppleres af relevante fund og pointer, der kan udledes fra interviews med børn og forældre fra Ukraine.

5.1 Danskernes samfundssind

En af de mest fremtrædende drivkræfter i den danske modtagelse af børn og familier fra Ukraine har været **danskernes samfundssind**. I interviews giver både kommunale koordinatore, frivillige og fagpersoner udtryk for, at danskerne har været meget villige til at hjælpe med at tage imod børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine.

Det kommer fx til udtryk gennem private donationer af penge, tøj, møbler og mad samt antallet af frivillige, der har bidraget til selve modtagelsen af børn og familier på flugt fra Ukraine. Andre fortæller om tandlæger og dyrlæger, der har arbejdet frivilligt med akut smertelindring af kæledyr,

som familier fra Ukraine har medbragt, mens borgere i andre byer har ringet på dørklokker og samlet ind til mennesker, der er fordrevet fra krigen i Ukraine.

”

Det er første gang siden 1995, at jeg oplever, at det danske samfund er så villig til at hjælpe og gøre en forskel for flygtninge og er villig til at tage imod nogle borgere, der har brug for hjælp.

Kommunal koordinator

bejde. Nogle af kommunerne fortæller også, at de lokale boligselskaber har været meget behjælpelige med at finde permanente lejeboliger til familierne. Endelig oplever de kommunale koordinatore, at de frivillige organisationer har taget et stort ansvar og hjulpet med at løfte modtagelsesarbejdet. Det har alt sammen bidraget positivt til modtagelsen af børn og familier på flugt fra Ukraine.

Danskernes samfundssind er også iøjnefaldende på politisk niveau, hvor den brede politiske opbakning til den nye særlov betyder, at børn og voksne på flugt fra Ukraine får midlertidig opholdstilladelse, privat bolig og adgang til arbejdsmarkedet og uddannelse kort tid efter, at de ankommer til Danmark.

Flere eksperter peger imidlertid på, at der er tale om en **særbehandling** af mennesker fra Ukraine, som får mere favorable vilkår end andre mennesker med flygtningebaggrund i Danmark¹⁴.

Det bliver også italesat i de gennemførte interviews, hvor både fagpersoner og de kommunale koordinatore giver udtryk for, at danskernes samfundssind har været stærkere, og at danskerne generelt har været mere villige til at hjælpe mennesker fra Ukraine, end de tidligere har oplevet – særligt sammenlignet med flygtningekrisen i 2015. Mange interviewpersoner giver med andre ord udtryk for, at der er en uhensigtsmæssig forskelsbehandling på tværs af flygtningegrupper. De ønsker og håber, at vi i Danmark også fremover tager lige så godt imod børn og familier på flugt fra andre (ikke-vestlige) lande. Det gælder både de formelle rammer for modtagelsesarbejdet (bl.a. lovgivning og ressourcer) og danskernes samfundssind over for andre mennesker med flygtningebaggrund mere generelt.

5.2 Forvaltningssamarbejde

Siden integrationsloven trådte i kraft i 1999, har kommunerne haft ansvaret for at introducere nyankomne flygtninge til det danske samfund og støtte dem i at tilegne sig de nødvendige forudsætninger for at begå sig i Danmark. I interviews fremhæver de kommunale koordinatore flere forskellige virkningsfulde greb, der har understøttet modtagelsen af børn og familier på flugt fra Ukraine.

En af de centrale drivkræfter har været det **forvaltningssamarbejde**, der har præget modtagelsesarbejdet i de fire casekommuner. Det kommunale arbejde med at modtage og boligplacere familier på flugt fra Ukraine kræver et stærkt tværsektorielt samarbejde, der ofte involverer både

socialforvaltning, børne- og ungeforvaltning, beskæftigelses- og integrationsforvaltning, ejendomsområdet og sundhedsforvaltning.

”
Vi havde et beredskab i forhold til krigen i Syrien, så nogle samarbejdspartnere var allerede på plads, som foregik dengang (...). Der har været en hurtig reaktion og effektiv planlægning, fordi vi allerede vidste, hvad vi kunne sætte i gang.

Kommunal koordinator

For at sikre en bred og koordineret tilgang har flere kommunerne oprettet en **koordineringsgruppe, sekretariat eller task force** med repræsentanter fra de forskellige kommunale forvaltninger, der tilsammen har overblikket over og

ansvaret for modtagelsen af mennesker på flugt fra Ukraine. Det har ifølge de interviewede fagpersoner bidraget til at styrke overblikket og de løsninger, de kan tilbyde. Det tværsektorielle samarbejde er fx med til at sikre, at der ikke stilles krav til forældrene (fx om sprogskole), før børnene er kørt ordentlig ind i dagtilbud eller skole.

¹⁴ <https://www.altinget.dk/udvikling/artikel/danmarks-varme-velkomst-af-ukrainske-flygtninge-har-rejst-en-principiel-debat-viser-historien-os-at-vi-forskelsbehandler-flygtninge>.

De kommunale koordinatore giver også udtryk for, at de har trukket på nogle af de gode erfaringer og organisatoriske arbejdsgange, som de etablerede i forbindelse med flygtningekrisen i 2015 (fx den organisatoriske planlægning af, hvem der gør hvad, eller gode samarbejder med frivillige organisationer). Andre kommuner har trukket på deres beredskab og samarbejdsgange fra håndteringen af COVID19. Det har gjort, at kommunerne har haft bedre mulighed for hurtigere at tage imod mennesker på flugt fra Ukraine. Endelig er der flere af de kommunale koordinatore, som fortæller,

”

Jeg var godt klar over, at samarbejde på tværs var vigtigt, men jeg var ikke klar over, at det var så vigtigt. Jeg kan se, hvor meget bedre vi har kunne løse opgaverne, fordi vi har samarbejdet på tværs af forvaltninger. Og også samarbejdet med frivillige.

Kommunal koordinator

nale arbejde med at tage imod børn og familier på flugt fra Ukraine. I interviews fremhæver kommunerne derudover forskellige specifikke **greb**, som de har iværksat for at styrke modtagelsen i deres kommune.

I en kommune har de fx oprettet en Ukraine-hotline, hvor mennesker på flugt fra Ukraine eller deres danske kontaktpersoner kan kontakte og stille de spørgsmål, de måtte have. En anden kommune har oprettet et fysisk center, hvor familier på flugt fra Ukraine kan få vejledning til at søge om opholdstilladelse og få hjælp til at skrive CV. Familieme kan også få hjælp til at søge ydelser og til at skrive børn ind i dagtilbud eller skole, ligesom der er råd og vejledning om sundhed, læge og fritidsaktiviteter. Det fysiske center er også et socialt mødested, hvor de voksne kan tale med hinanden, mens deres børn leger sammen eller ser tegnefilm. I kommunen har de også udarbejdet en skriftlig folder til børn og forældre fra Ukraine om det danske skolesystem (fx hvad man skal medbringe til idræt, og hvad man har med i en madpakke). Endelig er der en kommunal koordinator, der fremhæver, at de har fundet inspiration i de nyhedsbreve, som Kommunernes Landsforening (KL) sender ud, hvor de behandler udfordringer og spørgsmål i de danske kommuner relateret til modtagelsen af mennesker på flugt fra Ukraine.

Det er blot nogle få eksempler på de indsatser og tiltag, som kommunerne har sat i værk for at understøtte modtagelsen af mennesker på flugt fra krigen i Ukraine. Flere af kommunerne fortæller afslutningsvis, at de bevæger sig tilbage til mere 'normale tilstande' som følge af, at strømmen af mennesker på flugt fra Ukraine er blevet mindre. Det indebærer blandt andet, at der er mindre behov for meget tæt koordinering på tværs af forvaltninger, og at der er lidt bedre tid til at tage imod de enkelte familier, når de bliver visiteret til kommunen.

5.3 Særloven

Som tidligere beskrevet, vedtog et bredt flertal af Folketingets partier en særlov for mennesker på flugt fra krigen i Ukraine, der giver dem midlertidig opholdstilladelse, så de hurtigt kan starte i

”

De er mere selvstændige, når de er i arbejde. De tror mere på sig selv [...]. Alle går i sprogskole, hvilket også hjælper og er et stort netværk at have derigenem. Det er kun dejligt, at de kan komme i gang med det samme.

Frivillig

dagtilbud, skole, på en uddannelse eller i et arbejde. Det kvalitative datagrundlag vidner om, at særloven på flere områder har været **væsentlig for en god overgang** til det danske samfund.

Den midlertidige opholdstilladelse gør, at familierne hurtigt får en bolig, uden at de nødvendigvis skal igennem det danske

asylsystem. I tråd hermed giver den midlertidige opholdstilladelse adgang til, at børnene relativt hurtigt kan starte i skole eller dagtilbud, hvilket betyder, at forældrene kan starte i arbejde eller sprogskole. Det bidrager alt sammen til, at der kan etableres en mere normal hverdag. Det afhænger dog i praksis af, hvor hurtigt familierne har søgt om opholdstilladelse, da de må være i Danmark i tre måneder uden at søge midlertidig opholdstilladelse, såfremt de har biometrisk pas udstedt efter den 12. januar 2015¹⁵.

I interviews giver lærerne ligeledes udtryk for, at de på deres skole har gjort brug af de muligheder, som aftalen om øget fleksibilitet i modtagelsen af børn og unge på flugt fra Ukraine på børne- og undervisningsområdet har skabt. Det gælder særligt **muligheden for at tilbyde undervisning på ukrainsk og engelsk**, hvor flere af de interviewede lærere fortæller, at der på deres skoler er ansat ukrainsktalende medarbejdere, der indgår som en del af undervisningen. Skolerne gør også brug af **muligheden for at reducere antallet af timer**, så børnene får en kortere skoledag. Det er et vigtigt greb, der giver børnene mere tid i hverdagen, så de også kan deltage i online-undervisning fra Ukraine eller hjælpe til derhjemme (jf. kapitel 3).

En opgørelse fra KL viser, at 44 ud af 83 adspurgte kommuner (53 pct.) har anvendt de fleksible muligheder, som ændringer i folkeskoleloven medførte (fx anvendelse af engelsk og ukrainsk som undervisningssprog). På dagtilbudsområdet er det 18 ud af 83 kommuner (22 pct.), der har anvendt de fleksible muligheder for tilrettelæggelse af dagtilbud (fx fravigelse af regler om sprogvurdering og sprogstimulering)¹⁶.

Pga. loven har vi lov til at udskyde integrationsprogrammer for forældrene, så derfor har det været samleband. Vi har faktisk ikke sat os ned og talt med mor og far om, hvordan de har det psykisk, eller hvordan deres børn har det. Der er ting, som vi gerne ville informere om, da studier viser, at jo hurtigere man får danskundervisning og arbejde, jo bedre bliver integrationen. Men det har vi ikke haft mulighed for.

Kommunal koordinator

tage imod og boligplacere dem¹⁷. Derfor oplever flere af kommunerne, at deres sagsbehandling får **karakter af 'samlebåndshåndtering' og 'stordriftsarbejde'**, hvor der ikke er tilstrækkelig tid til at sætte sig ind i den enkelte familie og til at gå i dialog med forældre og børn om deres situation.

Den begrænsede tid til sagsbehandling, sammenholdt med de mange visitationer på kort tid, stiller samtidig store krav til kommunernes organisering, der skal være velfungerende, hvis de skal lykkes med en god modtagelse af mennesker på flugt fra Ukraine. I interviews er der kommuner, som fortæller, at presset har været for stort, og at de ikke haft tilstrækkelig tid til at forberede sig.

”

Det har haft stor betydning for deres børneliv, at de hurtigt bliver en del af hverdagen og kan spejle sig i andre børn.

Pædagog

Selvom særloven har været en væsentlig drivkraft for arbejdet med at modtage børn og familier på flugt fra Ukraine, oplever de kommunale koordinators også, at den har udgjort en **barriere**, når det kommer til deres muligheder for at foretage en grundig sagsbehandling med den enkelte familie i centrum.

Når mennesker på flugt fra Ukraine får bevilliget en opholdstilladelse, har kommunerne kun fire dage til at

¹⁵ <https://www.nydanmark.dk/da/Ord-og-begreber/F%C3%A6lles/Information-til-ukrainske-statsborgere>.

¹⁶ KL (2022). Resultater fra spørgeskema om modtagelse af fordrevne ukrainske børn og unge i dagtilbud og skole. Oktober 2022.

¹⁷ Ansvar for boligplacering af flygtninge påhviler normalt kommunen fra udgangen af den første hele måned fra tidspunktet for afgørelsen om visitering, jf. kap. 2, §2, stk. 2 i integrationsloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1146>.

5.4 Kompetencer og ildsjæle

I interviews giver fagpersoner generelt udtryk for, at de føler sig **nogenlunde klædt på** til opgaven med at tage imod børn og familier på flugt fra krigen i Ukraine. Det skyldes blandt andet, at nogle af de interviewede lærere og kommunale medarbejdere allerede har erfaring med at tage imod børn med flygtningebaggrund. Samtidig fortæller flere kommunale koordinatore og lærere, at de har været på **kompetenceudvikling** for at blive klædt bedre på til opgaven. I interviews giver lærere og pædagoger også udtryk for, at de selv lærer undervejs gennem learning by doing, hvor de bliver klogere på, hvad der fungerer godt og mindre godt i mødet med børnene.

”

Det, de [ansatte, red.] primært har været bekymrede for, er at tage imod børn med ting i bagagen. Det er vores akilles-hæl. Det er svært. Og det oplevede vi også med syrerne. Børn, der var traumatiserede eller sekundært traumatiserede. Hvor vi har skulle tænke over, hvordan gør vi det. Og det har vi forsøgt. Vi har lavet kompetenceudvikling.

Kommunal koordinator

Det kvalitative datagrundlag vidner dog om, at nogle fagpersoner oplever, at deres kompetencer kommer til kort, når de skal tage imod **børn med traumer** og svære trivselsudfordringer. Det gælder både ansatte i kommunen, der har den første kontakt med familier på flugt fra Ukraine, og ansatte i skoler og dagtilbud, der oplever, at det er meget vanskeligt at tage godt imod børn med svære traumer fra krigen i Ukraine.

I interviews er der derfor lærere, som giver udtryk for, at de ikke ønsker at tale med børnene om deres fortid og oplevelser, fordi de enten ikke føler sig klædt på hertil, eller fordi sprogbarrieren gør, at det ikke er muligt at gøre på en god og tryk måde.

Flere oplever i tråd hermed, at børnene ikke selv ønsker at tale om deres fortid i Ukraine, omend nogle fagpersoner giver udtryk for, at de er lykkes med at skabe en stærk og tryk relation til børnene, der gør, at børnene selv åbner mere op overfor de voksne. Der er dog samlet set en risiko for, at børnenes traumer eller trivselsudfordringer **ikke bliver opdaget eller behandlet** hurtigt nok – særligt fordi kommunerne har haft svært ved at finde tid til den grundige sagsbehandling og til at gå i dialog med forældre og børn om deres situation (jf. afsnit 5.3).

Det varierer ydermere, om de interviewede lærere oplever, at de har nogle personer med specialiserede kompetencer eller tilbud, som de kan henvise børnene til (fx en psykolog fra PPR eller en socialrådgiver). På en enkelt skole er der ansat en ukrainsktalende skolepsykolog, der har de nødvendige forudsætninger for at tage de dybere samtaler med børnene, som samtidig finder tryk i at kommunikere på deres eget sprog. Andre oplever, at de ikke har nogle henvisningsmuligheder, eller at der er for lang ventetid til PPR i forhold til de ubehagelige oplevelser, som mange af børnene har med i deres bagage.

”

Jeg savner, at man fra kommunal side har et tiltag til børn med traumer med en fagperson, der har forstand på den slags. Det er klart, at nogle af dem har oplevet nogle rigtigt træls ting med krigen, som vi ikke rigtigt selv kan sætte os ind i. Vi kan ikke gøre så meget, da vi ikke har et tilbud, vi kan sende hen til.

Lærer

Flere af skolerne og børnehaverne har gode erfaringer med, at hver familie får tilknyttet en **kontaktperson**, som har den primære dialog med forældrene. Det gør, at der kan opbygges en stærkere og mere tryk relation mellem forældre, barn og institution. Endelig er der mange, som i interviews fremhæver, at der i både kommunen, skolerne, dagtilbud og foreningslivet har været **ildsjæle** og andre ressourcepersoner, som er gået forrest, og som har ydet en ekstra stor indsats (typisk uden for deres gængse ansvarsområde) for at tage godt imod børn og familier på flugt fra Ukraine.

Nogle af disse ildsjæle er også kendetegnet ved, at de tør afvige fra den gængse praksis og vægter barnets sundhed og trivsel over alt andet (fx en skoleleder, der indskriver et barn, før barnet har modtaget et CPR-nummer). Disse personer har været en vigtig drivkraft i modtagelsesarbejdet.

5.5 Sprogudfordringer

En væsentlig udfordring i modtagelsen af børn og familier på flugt fra Ukraine (og børn med flygtningebaggrund mere generelt) handler om **sprog**. Det kvalitative datagrundlag vidner om, at det generelt er svært for fagpersoner at kommunikere med børn og forældre på flugt fra Ukraine, medmindre der er en tolk eller ukrainsktalende medarbejder til stede, der kan oversætte. Den store flygtningestrøm har betydet, at mange har efterspurgt tolke på samme tid, hvorfor flere oplever, at det har været en udfordring at bestille tolkehjælp. I nogle kommuner og skoler er der endvidere **begrænsede ressourcer**, hvorfor det ikke er muligt at ansætte en ukrainsktalende medarbejder, der kan deltage i undervisningen.

I interviews giver lærerne ellers udtryk for, at det er meget givtigt, når der er en **ukrainsktalende medarbejder** i klassen (fx som del af en to-lærer-ordning). De oplever, at de i langt højere grad får mulighed for at gå i dybden med de opgaver, som eleverne skal løse, ligesom at de har bedre muligheder for at differentiere undervisningen, når den foregår på et sprog, som eleverne forstår.

”

Sproget er klart vores største udfordring, fordi vi ikke kan kommunikere på samme sprog. Sidste gang havde jeg en lille dreng, der var virkelig stille. Han ville intet og ville heller ikke have varm kakao. Så kan det godt være svært ikke at kunne spørge, om han er okay eller blot har en dårlig dag.

Frivillig

Børnene får således bedre forudsætninger for at deltage aktivt i timerne. I interviews giver børn og forældre samtidig udtryk for, at det skaber tryghed, når der er tilknyttet en ukrainsktalende medarbejder.

Når der ikke er en ukrainsktalende medarbejder i klassen, forsøger lærerne sig i stedet med andre virkningsfulde greb til at håndtere sprogudfordringen. Mange giver udtryk for, at de har brugt **digitale oversættelsesværkøjer** (fx Google Translate eller en oversættelsesapp) til at kommunikere med børnene. På andre skoler har man forsøgt sig med **tegnprog eller fysiske artefakter** (fx ikoner, billeder eller smileys), som enten lærerne kan bruge til at forklare, hvad der skal ske (fx ”nu skal vi spise” eller ”nu må du gå på toilettet”), eller som børnene kan bruge til at udtrykke deres følelser (fx ”jeg er sulten” eller ”jeg har ondt i maven”). Endelig er der flere lærere, der fortæller, at de forsøger at tilrettelægge undervisningen således, at den sproglige udfordring kan imødekommes

mest muligt. Det gør de fx ved at reducere mængden af tekst i matematikundervisningen eller ved at lave mange praktiske øvelser i idræt, naturfag og madkundskab.

”

Det har givet en tryghed [for det ukrainske barn, red.], at vi har haft en ukrainsktalende medarbejder.

Pædagog

medarbejder er ansat i et dagtilbud (jf. afsnit 4.2). Nogle pædagoger oplever dog, at sprog kun er en **mindre barriere i dagtilbud**, fordi de yngste børn alligevel kommunikerer gennem leg, der ikke fordrer et egentligt sprog på samme måde som undervisningen i skolen. Legens sprog er med andre ord universelt.

I interviews giver fagpersoner udtryk for, at forældrenes engelskkundskaber er relativt begrænsede, hvilket har overrasket flere. Fagpersonerne oplever dog, at ukrainerne er gode til at bruge forskellige oversættelsesapps og andre digitale værktøjer, som kan imødekomme den sproglige udfordring. Børnene giver også selv udtryk for, at de er fortrolige med at anvende oversættelsesværktøjer, og at de fx anvender dem til at spørge deres lærere til råds. I interviews er der også lærere, som fortæller, at de har haft stor gavn af at dele information (oversat fra dansk til ukrainsk) med forældrene over Aula. Denne skriftlige kommunikation med forældrene er nemmere end den mundtlige dialog, der i højere grad fordrer en tolk, der kan oversætte samtalen.

Endelig vidner det kvalitative datagrundlag om, at nogle voksne på flugt fra Ukraine stille og roligt begynder at kunne kommunikere en smule på dansk, fordi de går på sprogskole. I den forstand er der tegn på, at den sproglige barriere bliver mindre betydningsfuld over tid.

5.6 Sammenfatning

Der er både nationalt og lokalt blevet udviklet nye løsninger og tiltag samt gjort en masse erfaringer og læring, der kan styrke den nuværende og fremtidige modtagelse i Danmark af børn på flugt.

I analysen er der udledt en række drivkræfter og opmærksomhedspunkter for det danske arbejde med at tage imod børn og familier på flugt fra Ukraine. Nedenfor følger nogle af de mest centrale fund, der alle har betydning for modtagelsen i Danmark af børn på flugt:

- Danskernes opbakning og villighed til at tage godt imod børn og familier på flugt fra Ukraine har været afgørende for modtagelsesarbejdet. Mange interviewpersoner giver dog udtryk for, at danskernes samfundssind har været stærkere end tidligere set og oplever, at der er en uhensigtsmæssig forskelsbehandling på tværs af flygtningegrupper.
- Der er flere virkningsfulde greb, der har understøttet kommunernes modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Det er særligt et stærkt tværsektorielt forvaltningssamarbejde og stor ledelsesopbakning, der har været væsentlige drivkræfter for kommunernes modtagelsesarbejde. Endelig er der flere kommuner, der har nydt gavn af de gode erfaringer og organisatoriske arbejdsgange, som de etablerede i forbindelse med flygtningekrisen i 2015.
- Særloven har på flere områder har været væsentlig for en god overgang til det danske samfund. Den midlertidige opholdstilladelse gør, at børn og voksne på flugt fra Ukraine får privat bolig og adgang til arbejdsmarkedet og uddannelse kort tid efter, at de ankommer til Danmark. Det bidrager til, at der kan etableres en mere normal hverdag. Flere kommuner giver dog udtryk for, at særloven og de mange visitationer udfordrer deres muligheder for at lave en grundig sagsbehandling, der i højere grad får karakter af 'samlebåndshåndtering'.
- På skoleområdet har øget fleksibilitet i modtagelsen af børn og unge på flugt fra Ukraine understøttet skolernes arbejde med at give børnene en god og tryk skolestart ved fx at kunne tilbyde undervisning på ukrainsk og ved at reducere antallet af timer, så eleverne også har tid til at deltage i online-undervisning fra Ukraine.
- Børn med traumer er en akilleshæl i modtagelsesarbejdet. Kommunerne mangler de nødvendige kompetencer samt tid til den grundige sagsbehandling, og skolerne mangler specialiserede kompetencer eller tilbud, som de kan henvise børnene til uden lang ventetid. Der er derfor en risiko for, at børnenes traumer ikke bliver opdaget eller behandlet hurtigt nok.

På de næste sider følger først et metodebilag, der beskriver dataindsamlingsprocessen og datagrundlaget i analysen. Herefter følger en kort beskrivelse af, hvordan de fire casekommuner har tilrettelagt modtagelsen af børn og familier fra Ukraine.

BILAG 1: METODEBILAG

Dette metodebilag beskriver dataindsamlingsprocessen og datagrundlaget for vores analyse af, hvordan børn og familier på flugt fra Ukraine oplever modtagelsen i Danmark. Analysen er baseret på et omfattende kvalitativt datagrundlag, der dækker over interviews med børn og forældre på flugt fra Ukraine samt kommunale koordinatore, frivillige og fagpersoner (skolelærere, pædagoger i dagtilbud samt sundhedsplejersker) i fire danske kommuner:

- Randers Kommune
- Ikast-Brande Kommune
- Roskilde Kommune
- Frederiksberg Kommune.

De fire kommuner er blevet udvalgt med henblik på at skabe variation i kommunernes størrelse, geografi og antallet af modtagne børn og familier på flugt fra Ukraine. Udvælgelsen er sket i samarbejde med Red Barnet.

Rambøll har desuden gennemført en række ekspertinterviews for at tilvejebringe viden i bredden om den danske modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Denne viden skulle bidrage til at kvalificere den efterfølgende udvikling af interviewguides og inddragelsesprotokoller til dataindsamlingen i de fire casekommuner. Det samlede datagrundlag fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 2: Overblik over datagrundlaget i analysen

Aktører	Interviewpersoner
Børn og unge (9-14 år)	22
Forældre (til børn mellem 2-6 år)	12
Kommunale koordinatore	6
Lærere	7
Pædagoger i dagtilbud	4
Sundhedsplejersker	4
Frivillige	4
Ekspertes	5

Note: Der er i alt gennemført enkeltinterviews med 15 børn og unge, mens yderligere syv børn og unge har deltaget i en børnepanelsworkshop, der har været afholdt i hhv. Lemvig Kommune og Københavns Kommune.

Rekrutteringsprocessen

Rambøll har rekrutteret interviewpersoner til analysen gennem forskellige kontaktpersoner i hver kommune. Kontaktpersonerne har gennem deres lokale kendskab og netværk hjulpet med at identificere hvem, der har haft indsigt i og erfaringer med modtagelsen af børn og familier i den pågældende kommune. Herigennem har Rambøll fået adgang til fagpersoner og frivillige, der har taget imod børn på flugt fra krigen i Ukraine. Herefter har især lærere og pædagoger hjulpet Rambøll med at komme i kontakt med børn og forældre fra Ukraine ved at uddele infobreve om undersøgelsen på dansk og ukrainsk. Som supplement hertil har vi lavet opslag på forskellige Facebook-grupper for ukrainere i Danmark, ligesom vi har rekrutteret interviewdeltagere gennem lokale civilsamfundsorganisationer i kommunen, der også har været involveret i modtagelsesarbejdet.

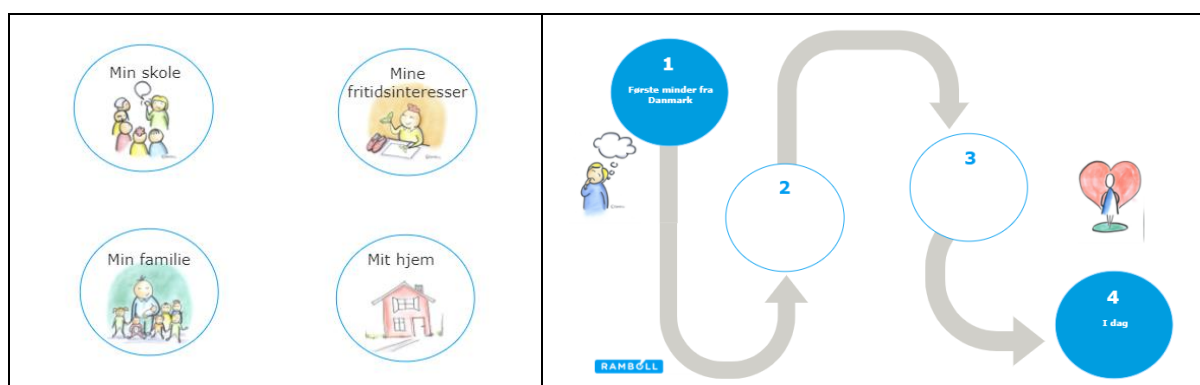
Rekrutteringen af børn og forældre fra Ukraine har været udfordrende. Flere har undervejs italesat, at de ikke ønskede at deltage i interviews, fordi de ønsker at glemme de forfærdelige oplevelser, som de stadig er vidner til i deres hjemland. Det kan derfor ikke udelukkes, at der er en rekrutteringsbias i, hvem der indvilger i at deltage i et interview. Det er en generel rekrutteringsproblematik for dataindsamling blandt sårbare eller udsatte målgrupper. Det er i tråd hermed vigtigt at understrege, at analysen ikke nødvendigvis er repræsentativ for, hvordan den samlede gruppe af børn og

familier på flugt fra Ukraine oplever modtagelsen i Danmark. Det er dog ikke ensbetydende med, at der ikke kan udledes vigtig læring og centrale opmærksomhedspunkter, der fremover kan understøtte og styrke modtagelsen i Danmark af børn og familier på flugt fra Ukraine. Det sker gennem en dybdegående analyse af, hvordan en række børn og deres forældre har oplevet mødet med Danmark, suppleret med erfaringer og indsigter fra fagpersoner, der alle i sit faglige eller frivillige virke er i berøring med børn fra Ukraine.

Interviews med børn

Et hovedfokus i analysen har været at give børnene en tydelig stemme ud fra deres fortællinger og oplevelser. Formålet har været at få indsigt i, hvordan børn fra Ukraine mellem 9-14 år oplever mødet med Danmark og børnelivet i Danmark. Herunder følelsen af midlertidighed og det afsavn, de har til familiemedlemmer, der fortsat er en del af krigen i Ukraine. Vi har konkret gennemført narrative interviews, hvor vi ved brug af visuelle virkemidler og understøttende spørgsmål har hjulpet barnet med at udtrykke deres egen fortælling. Til det formål har vi udviklet en planche, der forestiller en børnerejse. Planchen skulle understøtte barnets fortælling og var samtidig en hjælp, hvis barnet havde svært ved at udtrykke sig verbalt. Barnet fik lov til at vælge to ud af fire temaer (hhv. hjemmet, skolen, fritidsinteresser og familien), som de helst ville tale om. Det betyder også, at børn og forældre har haft mulighed for at sige fra, hvis der var nogle særligt følsomme emner eller spørgsmål (fx spørgsmål om deres familie i Ukraine), som de ikke ønskede at svare på.

Figur 4: Børnerejse til interviews

Interviews med forældre

Rambøll har gennemført interviews med forældre til børn mellem 2-6 år for at få viden om, hvordan de og deres børn har oplevet modtagelsen i Danmark. Forældrene blev bedt om at tage udgangspunkt i deres eget barn, hvor de skulle fortælle om, hvordan det var for barnet at starte i dagtilbud og flytte til et nyt land. Det har typisk været barnets mor, der er blevet interviewet, omend der i et enkelt interview både deltog en mor og en far. Interviews med forældre har taget udgangspunkt i samme planche og temaer, som beskrevet ovenfor, men hvor de understøttende spørgsmål har været målrettet forældrene.

Det er afgørende, at børn og voksne kan udtrykke sig på deres modersmål, så de kan udtrykke sig så frit og trygt som muligt. Der har derfor været en ukrainsktalende tolk til stede under alle interviews, som vi har gennemført med børn og forældre fra Ukraine. Tolken er blevet introduceret til undersøgelsen samt særlige opmærksomhedspunkter ved de enkelte interviews.

Interviews med frivillige og fagpersoner

Et andet hovedfokus i analysen har været, hvordan forskellige aktører har arbejdet med at tage imod børn og familier på flugt fra Ukraine, og hvilke erfaringer og læring de forskellige aktører har gjort sig. Vi har derfor gennemført interviews med skolelærere, pædagoger, sundhedsplejersker og frivillige, der alle i sit faglige eller frivillige virke er i berøring med børn og familier fra Ukraine. Den enkelte interviewdeltager har haft mulighed for at bestemme, om interviewet skulle gennemføres fysisk eller virtuelt.

Interviews med kommunale aktører

Der er også blevet gennemført interviews med kommunale aktører for at klarlægge, hvordan de forskellige aktører har samarbejdet internt og eksternt i kommunen om modtagelsen af børn og familier fra Ukraine. Herunder hvilken læring og erfaring, de kommunale aktører har gjort sig i forhold til deres fremadrettede arbejde med at tage imod børn og familier på flugt. Interviewene er enten gennemført fysisk eller virtuelt.

Alle interviews er gennemført med udgangspunkt i en semi-struktureret interviewguide, som sikrer, at vi kommer omkring de forskellige emner, men hvor der samtidig er plads til at følge de temaer, som optager interviewpersonerne mest.

Workshops med børnepaneller

Derudover har vi afholdt to workshops med børnepaneller, hver bestående af 3-4 børn i alderen 9-13 år. På workshoppen er børnene blevet præsenteret for nogle af de centrale tematikker og indsigter, der går igen i de gennemførte børneinterviews, ligesom de er blevet bedt om at fortælle om deres egne oplevelser af mødet med Danmark, hverdagen i hjemmet og den danske grundskole. I den forstand har disse workshops bidraget til at validere og kvalificere de eksisterende fund og dermed styrket børneperspektivet i analysen.

Valideringsworkshop

Forud for det endelige analysearbejde har Rambøll afholdt en fysisk valideringsworkshop sammen med Red Barnet, hvor vi i fællesskab har fortolket og prioriteret de foreløbige fund fra interviewundersøgelsen med henblik på at skabe et godt afsæt for den efterfølgende afrapportering.

Analysestrategi og kodning af data

Rambøll har haft en struktureret analysetilgang ved kodning af datamaterialet. Alle afholdte interviews er blevet transskriberet. Herefter har vi kodet citater fra interviewtransskriberingerne og indsat i et analyseark, hvori vi har defineret koder, svarende til et emne (fx 'betydningen af midlertidighed' og 'brug af særlovens fleksibilitet'). På den måde har vi sikret systematisk kodning af alt materiale og kunne skelne mellem ligheder og forskelle blandt informanter og kommuner.

BILAG 2: KOMMUNEBESKRIVELSE

Dette bilag beskriver kort de fire casekommuners modtagelse af børn og familier på flugt fra Ukraine. Beskrivelserne er først og fremmest baseret på interviews med kommunale koordinators samt udvalgte lærere og pædagoger i hver kommune.

Det varierer på tværs af de fire kommuner, hvilken forvaltning den interviewede kommunale koordinatorer tilhører. Det betyder, at bilaget ikke nødvendigvis præsenterer det samlede billede af modtagelsesarbejdet i de fire casekommuner. Vi har suppleret interviewreferaterne med information fra kommunernes hjemmeside for at tilvejebringe et mere dækkende billede af kommunernes modtagelsesarbejde.

Randers Kommune

Modtagelse

I interview fortæller den kommunale koordinator, at flygtningefamilierne i starten blev modtaget på et lokalt sprogcenter, hvor de kunne få hjælp til blandt andet udarbejdelse af CV, søgning af ydelser, vejledning om sundhed, læge og muligheder i fritiden, og/eller indskrivning af børn i skole- eller dagtilbud. Der var russisk- og ukrainsktalende medarbejdere til stede under modtagelsen.

Samarbejde

Der har været et bredt samarbejde både på tværs af forvaltninger internt i kommunen og mellem eksterne aktører, herunder frivilligforeninger og NGO'er. Flere af aktørerne var fysisk til stede på sprogcentret i begyndelsen af modtagelsen for at lette det tværgående samarbejde, og for at familierne mødte kommunen mere samlet. For at sikre en bred og koordineret tilgang har kommunen også oprettet et Ukraine-sekretariat med repræsentanter fra forskellige forvaltninger, der tilsammen har overblikket over, og ansvaret for, modtagelsen af mennesker på flugt fra Ukraine.

Kommunen har desuden faciliteret fælles møder for frivillige, hvor der samarbejdes på tværs om at få koordineret de tilbud, familierne kan gøre brug af, så hver aktør ved, hvem de kan henvise familierne til. Den ukrainske forening har eksempelvis en gratisbutik, som kommunen eller andre aktører kan sende familierne hen til for at få skoleudstyr. Derudover har kirker, idrætsforeninger og organisationen Venligboerne samarbejdet om at tilbyde fritidsaktiviteter og materielle goder til ukrainere i kommunen.

Skole og dagtilbud

I interviews med lærere og den kommunale koordinator fortæller de, at der på mange skoler er blevet oprettet modtageklasser, som børn på flugt fra Ukraine er startet i. Tanken med disse er dog, at børnene med tiden udsluses i almenklasserne, når de er klar til det. Kommunen har desuden gjort brug af de muligheder, som aftalen om øget fleksibilitet i modtagelsen af børn og unge på flugt fra Ukraine på børne- og undervisningsområdet har skabt. Der tilbydes blandt andet undervisning på ukrainsk og engelsk, hvor flere skoler har hyret ukrainsktalende lærere til dette formål. Skolerne har også lempet klassetrinnene, således at børnene indsættes på mere passende klassetrin, end hvad deres alder tilsiger, og der har været tilpasninger af skoledagenes længde for børnene. Endelig har skolerne aktivt forsøgt at tilpasse skoledagen, så børnene kan deltage i online-undervisning fra Ukraine. Nogle skoler har også stillet rum til rådighed, hvor børnene kan være, når de følger den ukrainske undervisning.

På dagtilbudsområdet har kommunen indsluset børnene i eksisterende institutioner samt oprettet en separat institution kun til ukrainske børn. Institutionen har afholdt et åbent hus for familierne, hvor de kunne stille spørgsmål, og kommunen har etableret kørsel for børnene frem og tilbage fra

institutionen. Ligesom på folkeskoleområdet har flere daginstitutioner ansat ukrainsk- eller russisktalende medarbejdere. Flere steder er der også afholdt indledende møder med forældrene, så pædagogerne kunne danne sig et overblik over familiernes baggrund.

Roskilde Kommune

Modtagelse

I interview fortæller den kommunale koordinator, at de indledningsvis indkalder familierne til et møde. Her tages kontakt til forældrene, og der sørges for praktiske forhold såsom folkeregistrering, skattekort og bolig. Forældrene får tildelt en specifik rådgiver, som afholder disse samtaler. Rådgiveren står for at afdække, hvilken skolegang børnene har med sig ved hjælp af et visitationsskema og får derefter skabt kontakt til dagtilbud og/eller skoler, som modtager visitationsskemaet og overtager processen. Kommunen ansatte hurtigt ukrainsk- og russisktalende tolke til at lette arbejdet. Endelig oprettede man et Ukraine-kontor, hvor familierne kan henvende sig i jobcenterets åbningstid med spørgsmål om blandt andet opholdstilladelse og økonomisk hjælp til kost og logi.

Samarbejde

Der er et tæt samarbejde mellem de kommunale koordinators i integrationsafdelingen og de enkelte skoler og dagtilbud om at få børnene indskrevet i de rette institutioner. Der er ligeledes et samarbejde på tværs af de kommunale forvaltninger, og flere har indgået i en Ukrainsk-koordineringsgruppe, hvor ledere på tværs har arbejdet sammen om, hvad den bedste modtagelsespraksis er.

I interview nævner den kommunale koordinator også, at kommunen samarbejder med Red Barnet, Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp, som laver tilbud til børn (fx venskabsgrupper og fritidsvejledning med mentorer). Kommunen har en ordning, hvor foreninger og organisationer kan fortælle om deres tilbud, som koordinatorene derefter videreformidler til forældrene. Endelig oplever kommunen, at der har været stor opbakning fra frivillige, som blandt andet har oprettet et integrationshus, der faciliterer diverse aktiviteter for familierne, herunder danskundervisning for børnene.

Skole og dagtilbud

I interviews med pædagoger i kommunen fortælles der, at modtagelsen i dagtilbuddene¹⁸ starter med et opstartsmøde 7-14 dage, inden børnene starter, hvor en konsulent fra kommunen, en tolk samt pædagogisk personale deltager. På mødet drøftes det praktiske omkring indskrivningen og det videre forløb, og forældrene informeres om dagtilbudsområdet i Roskilde Kommune. I interviews fortæller en pædagog, at der i deres dagtilbud ikke er ansat en ukrainsktalende medarbejder til daglig. Den daglige kontakt mellem det pædagogiske personale og familier foregår derfor ved hjælp af digitale oversættelsesværktøjer (fx Google Translate eller Say Hey).

Ikast-Brande Kommune

Modtagelse

I interview fortæller den kommunale koordinator, at kommunen indkalder familierne til samtale senest fire dage efter, at de har fået tildelt midlertidig opholdstilladelse. Derefter er koordinatorene behjælpelige med at få familierne registreret i folkeregisteret, afdække behovet for en midlertidig bolig, søgning af ydelser og oprettelse af bankkonto og MitID. Integrationsteamet henviser derefter børnene til skoleafdelingen eller dagtilbud. Efter det indledende møde varierer det, hvor meget kontakt teamet har med forældrene. Hvis de står uden job, bliver familierne hjulpet igennem jobsøgningsprocessen, ligesom der opstartes et integrationsprogram. Hvis de har et job, videresendes familierne til en anden sagsbehandler, som følger op en gang årligt.

¹⁸ Der er ikke gennemført interviews med lærere fra Roskilde Kommune, hvorfor denne beskrivelse alene dækker over interviews med pædagoger i dagtilbud.

Samarbejde

Det kvalitative datagrundlag vidner om et bredt samarbejde i kommunen – både internt og eksternt. Ikast-Brande Kommune har nedsat en tværgående arbejdsgruppe med henblik på at kunne håndtere de opgaver og udfordringer, der opstår løbende i modtagelsesarbejdet. Den tværgående arbejdsgruppe består blandt andet af repræsentanter fra skoleafdelingerne og fra jobcentrene.

Eksternt samarbejder kommunen med særligt Den Ukrainske Forening og Røde Kors, hvor de blandt andet samarbejder om at facilitere netværkscafeer for familierne fra Ukraine. Lokale boligselskaber bistår med at finde permanente lejeboliger til familierne, og skole-dagtilbudsforvaltningen samarbejder med lokale foreninger om at lave tilbud om fritidsaktiviteter for børnene.

Skole og dagtilbud

Fra lærerinterviews fremgår det, at børnene modtages i skolerne ved et indskrivningsmøde med forældre, barn og tolk. Mange af børnene kommer i modtageklasser, hvorimod de yngste elever i indskolingen på nogle af skolerne kommer direkte i almenklasser. Flere skoler har indsamlet tøj og skolesager, som doneres til børnene. I både skolerne og dagtilbudsinstitutionerne er der ofte ansat ukrainsktalende medarbejdere, og begge steder er man behjælpelig med at henvise børnene til foreningslivet. Ældre børn har desuden mulighed for at komme på et internationalt gymnasium, så de kan fortsætte deres skolegang på engelsk og få en studentereksamen.

Frederiksberg Kommune

Modtagelse

De ukrainske familier blev først modtaget af Frederiksberg Kommunes Center for Integration, som er en del af arbejdsmarkedsområdet. De bistår blandt andet med hjælp til at finde midlertidig bolig, opsætning af e-Boks og oprettelse af sygesikringskort. Information om eventuelle børn i familierne videregives til kommunale koordinators på skole- eller dagtilbudsområdet, som placerer børnene i de rette institutioner og eventuelle fritidsordninger.

Samarbejde

Frederiksberg Kommune har et tæt internt samarbejde mellem Center for Integration, kommunale koordinators, daginstitutioner og skoler samt familierådgivningen. I interview fortæller den kommunale koordinator, at kommunen forud for modtagelsen nedsatte en task force med forskellige forvaltningsrepræsentanter, der skulle forberede, hvordan modtagelsen skulle foregå.

Der er også et bredt samarbejde eksternt med frivilligorganisationer såsom Red Barnet, Dansk Flygtningehjælp og Solbjerggruppen. Der har blandt andet været afholdt samarbejds møder mellem kommunen og frivilligorganisationerne for at tydeliggøre, hvem der kan bidrage med hvad, og hvem der skal henvises til.

Skole og dagtilbud

Flere skoler har oprettet modtageklasser på tværs af både indskoling og udskoling. I interviews fortæller lærere fra kommunen, at store dele af kommunikationen med familierne foregår gennem skolelederen. Både på skole- og dagtilbudsområdet er der begrænsede muligheder for at ansætte ukrainsktalende medarbejdere eller tolke. Der sker dog nogle steder, ligesom den kommunale koordinator giver udtryk for, at de prioriterer at bruge tolke ved særligt følsomme familier.

På dagtilbudsområdet forsøger de enkelte institutioner at skabe bedst forhold for både børn og pædagoger ved at fordele de ukrainske børn på flere stuer.